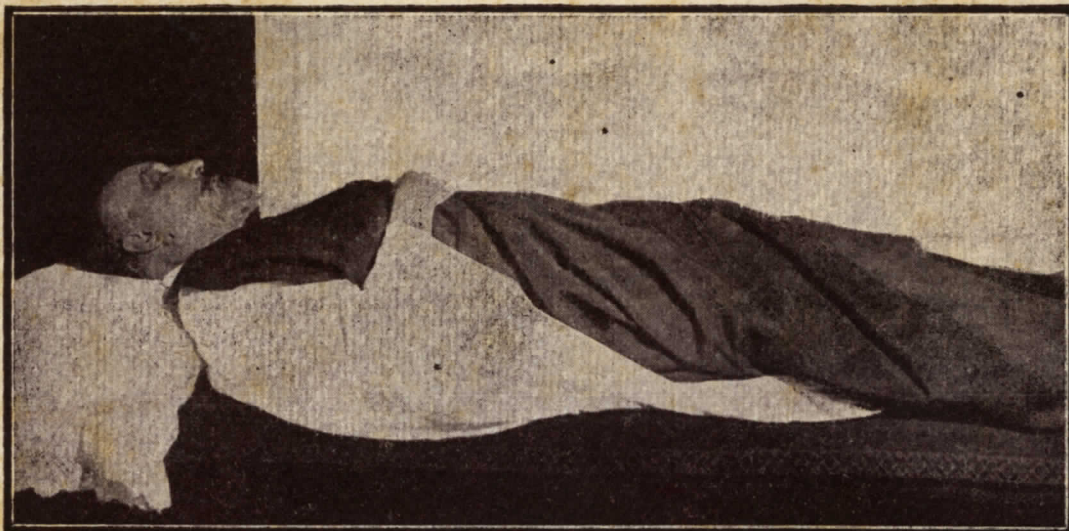

1871 1928

IGNASI IGLESIES

POETA DEL POBLE

IGNASI IGLESIES

POETA DEL POBLE

UNA VIDA EXEMPLAR

RENTA *anys d'una amistat inalterable que la mort fon implacablement en un instant! Del grup* Foc Nou, *només queda En Pere Coromines. De l'*Avenç, *l'arbre ufanós del nostre renaixement literari i polític, només en resta la sòca i algunes velles branques rugoses. D'aquella pròdiga sembra dels precursors han florit i granat tots els camps de Catalunya. Es renoven constantment les primaveres. Però, els sembradors, on són? Les mans balbes i tremoloses encara llencen a la terra assaonada la fecunda llevor de l'Ideal quan les innombrables mans dels segadors i espigolaires han cullit el fruit de la sembra d'altri. Poc a poc la dalla de la mort va segant la vida dels sembradors i va creixent le legió dels espigolaires. A aquest pas, essent infinitament més els qui cullen que els qui sembren, la terra-mare no darà flors, ni fruits, ni messes...*

On són els sembradors? Ara ens deixa per sempre més un dels darrers, l'Ignasi Iglésies. Ningú com ell tan pròdig i feiner. En el solc sotiliísim de milers i milers d'ànimes, ell, el gran sembrador, hi va llençar la llevor d'un ideal etern. Però queden, encara, milers i milers d'ànimes que esperen el grà fecunde, el grà que ha de fer florir en elles els ideals de Veritat, de Bondat i de Bellesa. On són els sembradors?

L'Iglésies és un gran català perquè la seva vida és tota feta de generositat: és un constant sacrifici per l'Ideal. La seva figura és la d'un sembrador infadigable: sembrador d'idees i d'exemples. I al morir, el poble de Catalunya ha vist en ell, més que la glòria immortal del dramaturg i del poeta, la rara exemplaritat d'una vida pura, immaculada, sorgint com una flor eterna amunt-amunt de la terra eixuta i de les aigües tèrboles. El que més ha commogut el poble ha estat el fet de veure en ell un català exemplar, un ciutadà exemplar, un home exemplar. Motiu d'admiració, motiu d'esfereiment i de sorpresa que sols es concebeixen al moment de la vida d'un poble en que la exemplaritat de l'home, del ciutadà i del patriota sigui una virtut insòlita.

La grandesa de l'Ignasi Iglésies, està en la exemplaritat de la seva vida. Aquesta vida lluminosa i clara, del començament a la fi, com una ratlla dreta. Feliç aquell que sàpiga dirigir la seva vida parallelament a la vida exemplaríssima d'aquest gran català, d'aquest gran ciutadà, d'aquest gran home que ens ha deixat per sempre! I més feliç, encara, el poble on hi floreixen normalment i profuses les vides exemplars dels seus fills!

RIBERA-ROVIRA.

LA MEVA OFRENA

LA SENYORA MARIETA.—Sra. Morera.

Després de sepultat l'Ignasi Iglésies és quan jo trobo esma de dedicar-li uns mots. La seva mort ha vingut a sorprendre'm arraulit en les meves preocupacions. Jo sóc dels que senten la voluptuositat del sofriment. Em plau de paladejar-lo isolat i en silenci. Em sento així més digne de mi mateix i dels que han estat meus i dels que ho són encara. Si fos un analfabet, no caldria que fes literatura amb la meva pena. Seria un enorme avantatge. El gran Iglésies tindria el seu lloc en els meus insomnis i estaria entre els escollits del meu record sense que ningú no en tingués esment. Però això, ara, no em sembla pas prou tractantse d'ell, glòria de Catalunya i de mi, trist periodista. Amb tot, jo em sento incapaç de repetir aquí el que abundosament i merescudament han dit els meus companys amb cordialitat i veneració, honorant la memòria del dramaturg i del poeta. Jo no puc reaccionar en mig de la tristesa i de la por a la vulgaritat, però tinc també la meva ofrena. Millor que un plany literari serà, crec jo, la declaració senzilla, com pervinguda d'un home del poble, de què l'Iglésies esdevingué un amic eficaç en circumstàncies tràgiques del meu ingrés a ciutadà. Tinc el dubte que, potser en vida, no vaig saber expressar-li prou bé tot el reconeixement que li devia. Perdoneu, doncs, si ara, no pel vostre goig, sinó per tranquillitzar la meva consciència, faig pública manifestació de la meva gratitud. Quan el ressò del dol popular s'extingeixi ; quan els ditirambes pòstums s'hagin exhaurit, quan siguin marcides les flors de la seva tomba, hi haurà un solitari, un esquerp que seguirà recordant, cada jorn una estona, una acció benefactora del company Iglésies, que desarrugà fronts i féu brollar somriures molt cars a la meva ànima.

PRUDENCI BERTRANA.

(De «La Veu de Catalunya»).

A IGNASI IGLESIES

ACÍ LES TENS : DEL MEU VERGER SON FILLES :
PER AIXO VAREN NEIXER TAN SENZILLES.
LES UNES VAN VOLTANT EL FOC DEL LLUM
ON TOTA COSA NADA ES TORNA FUM.
LES ALTRES, DEFUGINT LA FLAMA IMPURA,
SOMIEN AMB L'ETERNA QUE FULGURA
PER SOBRE LES HUMANES PASSIONS,
MES ENLLA DE NISSAGUES I DE MONS.
ACÍ LES TENS : DEL MEU VERGER SON FILLES :
PER AIXO SE'T PRESENTEN TAN SENZILLES.

(Dedicatòria de *Voliaines*. 1903).

E. GUANYAVENTS.

TRANSFIGURACIÓ

... ...

Aquest poble dolorós que camina lentament darrera el fèretre és el mateix poble de les obres de l'Iglésies. Ací hi ha tots els personatges dels seus drames i de les seves comèdies. Ell va prendre'ls del poble, i ells tornen avui al poble... Mentre resseguim mentalment les obres del dramaturg perdut, la imaginació ens mostra el seguici com una transfiguració màgica. Ja no veiem la gentada on es barregen les edats, els estaments, les comarques. Veiem, formant el seguici, la llarga sèrie dels personatges de les obres de l'Iglésies, amb llurs vestits i amb la caracterització de llurs fesomies. I voltant els personatges individuals, veiem el grup dels segadors de «La mare eterna», els obrers d'«El cor del poble», les cares d'aquella trista assemblea d'«Els vells», la gent esvalotada de «Les garces».

... ...

El seguici de l'enterrament es transfigura així als nostres ulls, perquè, en el fons, no hi havia diferència, per a l'Iglésies, entre la realitat de cada dia i l'obra teatral, entre la vida i l'art, entre l'home i l'artista. Per a ell, tot era u.

LA COMEDIANTA.—Sra. Fremont.

LES GARCES.—Sr. Borràs (Jaume).

Passen els segadors del camp, els obrers de la ciutat, els vells llançats de la fàbrica, els joves idealistes. Passen els menestrals i els burgesos que han sortit de l'interior de les llars on el xoc del sentiment fa saltar espurnes que els redimeixen de la vulgaritat baixa. Passen, individualment o en grup, tots els personatges del teatre de l'Iglésies, que és el teatre de la vida. I passa, en el seu imposant conjunt, aquesta gran unitat: el poble. I per dir-ho més concretament: el nostre poble, que veu alçar-se per damunt del taüt clos les flames resplendents de la mortalla.

A. Rovira i Virgili.

(De «La Nau»).

LES GARCES (en castellà).—Sr. Borràs (Enric), Sra. Caro, Sr. Mendigochia, Sr. González i Sra. Pino.

L'ENCIS DE LA GLORIA.—Sra. Nicolau. En el grup, Sr. Vinyes, Sra. Nicolau i Sr. Mir.

Records de jovenesa

La meva amistat amb l'Iglésies datava de molts anys, uns trentacinc. Una vida!

Ell en deuria tenir vint-i-dos, jo uns vint-i-quatre... Que me'n dancen davant dels ulls de coses d'aquells temps de més placidesa literària a que ja, tant l'Iglésies com jo, veniem temps ha esmersant-hi les nostres il·lusions juvenívoles!

Que pocs dels d'avui hi eren!...

Com les recordo aquelles tardes diumengeres en que l'Iglésies, apressat i afanyós ja de glòria, venia de Sant Andreu—poble de les afores no agregat encara a la gran urbs—i feia cap, com jo, al vell teatre de Novetats, a la tertúlia de N'Antoni Tutau, actor, director i empresari popular de la companyia que hi actuava temporada darrera temporada sota el nom prestigiós de la gran primera actriu Carlota de Mena!...

L'Iglésies, jovenissim, feinador, poeta, amb talent i entusiasmes, estrenava ja aleshores alguna obreta als teatrets del seu poble; però, anhelant, com és natural, que els fruits del seu intel·lecte s'expandissin i cel·lebressin—com realment es mereixien—no es cansava de probar fortuna, esforçant-se en poguer aconseguir que En Tutau es decidís a acceptar-li una obra, puix era aquell un empresari que li costava molt decidir-se a donar a conèixer autors joves...

Era la temporada que jo vàreig estrenar-hi la meva primera obra grossa, un drama d'època titulat «Genoveva», escrit expressament per a la Mena. Fou aquella la darrera temporada al Novetatas. La companyia Tutau passà a l'antic teatre Calvo-Vico, reformat i convertit en vistosíssim coliseu que s'anomenà Granvia. Quí podia preveure que damunt de ses ruïnes s'hi alçaria, modernament, el Ritz!

Allà, en el nou Granvia, va debutar en companyia gran l'Ignasi Iglésies. Allà va obtindre el premi merescudíssim als seus esforços, al seu talent, a la seva perseverança fèrria. Allà, en una nit—la nit de l'estrena de «L'Escorçó»—un drama valent, es consolidà el nom de l'Iglésies amb tota justícia, amb tots els honors. L'obra assolí un èxit gros. En Tutau se'n mostrava molt satisfet del triomf, com tots els joves que aleshores teniem fe en l'esdevenidor, perquè el triomf de l'Iglésies era un bell estímul per a nosaltres.

Més tard, i en el mateix teatre, s'estrenava el segon drama de l'Iglésies, «L'Argolla». En Tutau, abans, li havia dit:—Aquesta obra teva és molt atrevida. Tinc por que ens demanin el cap, però... te l'estreno pel meu benefici.—I l'obra fou discutida, sí, amb apassionament, però l'Iglésies, en definitiva, estava consagrat!

Des d'aquell punt i hora s'anà fent, anà pujant, obrint-se pas, triomfador, serè, amb aquella seguretat de l'home que ha d'imposar-se i ha de vèncer, i ha d'arribar al terme que la glòria li assenyala...

No cal esmentar el nombre de produccions del plorat amic de jovenesa. Prou coneguda és del nostre poble la seva tasca. L'obra general de l'Iglésies és digne d'un estudi que no cap en unes notes parlant d'ell a cuita-corrents i sols per a dir quelcom a llur memòria. L'obra de l'Iglésies és ferma, té un rastre lluminós que perdura. Ell, com dramaturg popular i com poeta d'ànima, no dóna lloc a regatejar-li l'aurèola immortal.

JOVENTUT.—Sra. Casals.

A mi em cap la satisfacció d'haver-ho profetitzat en aquelles tertúlies a la saleta de N'Antoni Tutau, del vell teatre de Novetats, en aquells dies romàntics que ni l'Iglésies ni jo haviem oblidat mai, amb aquell enyorament que en sentiem avui, voltats de moderna idealitat escaducera...

JOAQUIM AYNÉ RABELL.

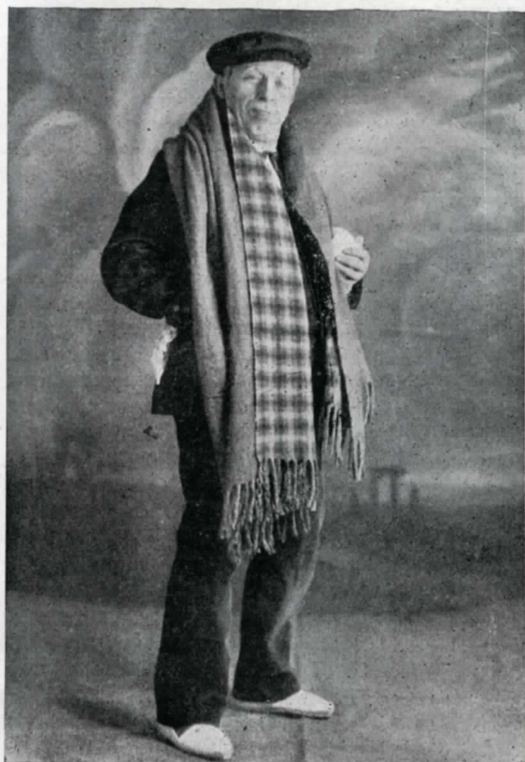
FOC NOU.—Sres. Tressols i Fremont i Sr. Vehils

LA COMEDIANTA.—Sra. Verdier.

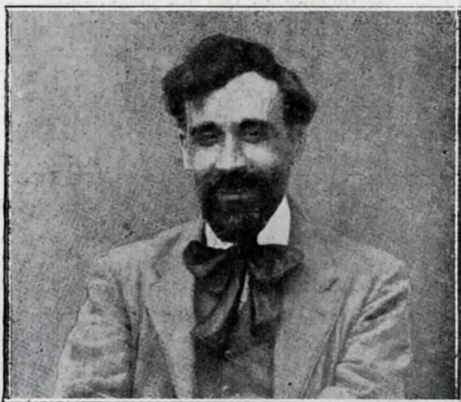
JOVENTUT.—Sra. Maria Vila.

LES GARCES.—Sr. Daví.

IGNASI IGLÉSIES

Navarro Costabella va publicar, l'any passat, a la revista «Llegiu-me», que edita la casa «Mentora», un bell reportatge, del qual n'extreiem bona part, per considerar-ho d'un fort interès :

L'Iglésies, en l'època en que estrenà «Els vells».

El piset on viu l'Ignasi Iglésies—no és la primera vegada que ho diem—és distint de tots els altres. Recorda una d'aquestes ermites humilíssimes que trobeu enllà del camí. Hi entreu amb respecte, amb unció. No goseu a parlar massa alt. Hi sura una alenada de beatitud.

Entreu a la cambra de treball. La remor del carrer hi arriba esmortuïda. El recolliment es fa més intens. Damunt la taula, flors. A la taula de treball de l'Iglésies, sempre, sempre, hi havem vist flors. Darrera de la taula l'home qui, amb una abraçada de tot el seu ésser, recollí les angoixes del poble, dels sofrents, i les mostrà convertides en art.

* * *

Parlem.

Ignasi Iglésies va nèixer a Sant Andreu el dia 19 d'agost de 1871. Compta, doncs, cinquanta set anys. Els seus primers estudis els cursà a l'escola de Marian Brossa, qui llavors ja feia anys ensenyava en català. Foren condeixebles d'ell Jaume Brossa—fill de Marian—i el cèlebre pianista Malats.

En parlar d'en Brossa ens diu :

—Ja de petitet era molt eixerit. A l'escola feiem comèdia plegats. Brossa i el pare del poeta Melcior Font, eren els qui s'encarregaven dels personatges còmics. Tenien molta gràcia.

—I, l'home Brossa, quin concepte us mereix?

—La seva cultura era vastíssima. Era càustic en grau superlatiu. El caracteritzava una imaginació viva en extrem. La seva integritat moral era absoluta. El seu verb era abundosíssim.

Ignasi Iglésies ens ha de deixar. El demanen. En tornar exclama amb un accent de bonhomia que ens provoca la rialla :

—No volgueu ésser popular !

Reprenem la conversa.

—Als onze anys fets—ens diu—estudiava el batxillerat. Llavors el meu pare, qui era cap del dipòsit dels ferrocarrils a Sant Andreu, fou traslladat a Lleida. Jo, com és natural, també vaig deixar Barcelona.

—Fou a Lleida on vàreu escriure les primeres obres?

—Primer en féiem. Sí, a l'alcova de casa l'amic Prats Aymerich guarnírem un teatre. Representàvem *Saldoni i la Margarida, La butifarra de la llibertat, Una noia com un sol, El puñal del godo,* etcètera.

—I doncs, «El Celleret»?

—Quan anàrem al «Celleret» ja érem més espigats. Allò ja era presentar-nos al públic.

—Què era «El Celleret», una entitat?

—Un teatret com ara el nostre Olimpo. El propietari el llogava a tothom qui el volia. Abans hi havia hagut un celler, i per això en deien «El Celleret». Nosaltres el llogàrem per un tres i no res.

—Actuaveu com una companyia?

—No. Havíem constituït una entitat anomenada «Cervantes». Recordo que representàvem, entre altres obres, *El solitario de Yuste, Cura de moro* i *L'últim graó,* de Lleó Fontova. Aquesta darrera, un monòleg, l'interpretava jo. Em tenia el cor robat.

—Vàreu estrenar alguna obra a «El Celleret»?

—No vaig estrenar fins que l'entitat «Cervantes», molt millorada, passà a la Rambla de Ferran. Llavors s'estrenà *La força de l'orgull,* tres actes. Jo feia el protagonista, i el decorat també era meu. De manera que jo era autor, actor, director i pintor.

—Quina edat tenieu?

—Quinze anys. Mentre treballàvem a la Rambla Ferran vaig conèixer l'actor Tressols. Veureu : L'any 1888, l'Acadèmia Espanyola de la llengua oferí un premi a la millor obra teatral. El premi fou concedit a *La batalla de reines,* d'en Pitarra. Aquest drama fou representat al «Romea» en una funció en honor de la reina. Per cert que en Frederic Soler, al Palau de Be-

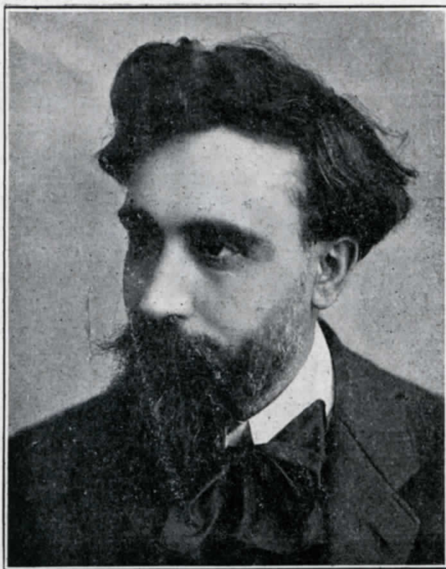
lles Arts, a presència de la sobirana, per donar les gràcies, va llegir la seva poesia *La nostra bandera.*

A Lleida—continuà l'Iglésies—només s'hi representava la peça en català, puix tingueu en compte que Lleida no es sumà al nostre desvetllament espiritual fins a la Solidaritat. Doncs bé, aprofitant la popularitat que tot plegat havia donat a *La batalla de reines,* la companyia Arolas-Tressols, amb l'actriu Antònia Jauri, la incorporà al seu repertori i vingué a representar-la a Lleida. L'èxit va ésser enorme. Tant, que a continuació només posaren obres catalanes d'En Pitarra : *Pena de mort, La dida, El ferrer de tall, Plor de madrastra...* I el teatre sempre ple.

L'Iglésies fa una petita pausa. Prossegueix :

—A les ciutats mitjanes com ara Lleida, i sobretot llavors, un estudiant és tota una personalitat. Erem rebuts a tot arreu i ens feiem amics dels còmics. A més, nosaltres sempre anàvem a teatre i a butaca. Erem una mena de *clac* honorària. Els dies de feina ens donaven la butaca per dos rals. De tota manera no tothom els tenia dos rals. Recordo que per haver-los, més de quatre vegades vaig haver de dir a casa que necessitava comprar llibres. I consti una cosa : no aplaudiem per la baratura del preu sinó perquè ens agradava. I tant ! Bé, doncs : amb la doble personalitat d'admiradors i estudiants, vàrem convidar a la companyia Arolas-Tressols al nostre teatre. Posàrem en escena *El solitario de Yuste.* Jo hi feia l'emperador Carles V, i amb mi treballava el pare d'en Samsó, el galant jove actual del «Novetats». De tota la companyia només vingué en Tressols.

—Pel que dieu vàreu passar-hi molt de temps a Lleida...

L'Iglésies, als quaranta anys.

—Ja ho crec. Pel febrer de l'any 88 tornaren a traslladar el pare a Barcelona ; però jo vaig quedar-m'hi. Feia l'últim any del batxillerat i era una llàstima no continuar allí. Em posaren al Col·legi de Sant Vicents Paul. Hi estava a tota pensió. El director era un sacerdot molt bona persona que es deia igual que el rector de Vallfogona : Vicents Garcia. Però justament per aquell temps es va escaure l'expulsió dels maristes de França. Alguns cercaren refugi al col·legi on jo estava. De seguida varen fer-se'n els amos. Recordo que el director i el seu germà, un seglar, en partir del col·legi ens feren adéu tot plorant. En aparença tot continuà igual. El col·legi no canvià de nom, a ningú es notificà el canvi de direcció. Però el tractament havia variat per complert. El tracte era cruel. Jo vaig fugir deixant-ho tot, àdhuc la gorra.

... I en acabar el batxillerat cap a Barcelona altra vegada.

... ...

—Per dedicar-vos, decidàidament, al teatre?

—No encara. El meu pare volia que fos enginyer. No anava desencaminat. Acabada la carrera podia entrar a la Companyia de ferrocarrils i tenia pa per tota la vida. Però jo volia ésser pintor. Les discussions que això originà a casa ! Per fi el pare va accedir a que fos pintor. Vaig anar a estudiar amb en Baixas i a Llotja.

* * *

—Havíeu deixat córrer la literatura?

—Al revés : cada vegada hi tenia més afició. Feia versos i també comèdies.

—Feieu les dues coses, doncs?

—Primer sí. Després l'ésser pintor ho vaig deixar córrer. Vaig adonar-me que la meva pintura seria una cosa mediocre. Em semblà que valia més fer comèdies.

—I de seguida trobàreu les portes obertes?

—El que vaig trobar fou una colla de minyons i amb ells vaig fundar la companyia «L'Avançada», d'aficionats, però que ho feiem molt bé. Jo llavors ja estava decidit a ésser autor dramàtic o deixar d'escriure en absolut. M'entusiasmava tant el teatre, que per estar ben bé al corrent de com anaven i deixaven d'anar els decorats, vaig llogar-me d'aprenent de pintor escenògraf. En Soler i Rovirosa no em va voler. L'Urgell, sí. Vaig estar un any i mig al seu costat. Després, com que no tenia feina i a mi el que m'interessava era veure pintar decoracions, vaig passar a casa en Francesc Chia.

—Quines obres vos estrenà «L'Avançada»?

—*Els primers freds, La resclosa, Els conscients, El cor del poble, Lladres, La reina del cor, Fructidor, La mare eterna...*

—Només treballaveu a Sant Andreu?

—I no! Voltàvem per tot arreu. *El cor del poble,* per exemple, va estrenar-se a Vilanova; *La mare eterna* a Sitjes. Més encara: *Els conscients* anàrem a representar-los, per l'octubre del 98, al «Teatro Lírico».

—On era aquest teatre?

—Al carrer Mallorca, cantonada al Passeig de Gràcia.

—Era petit?

—Petit? Ca, home! Un gran teatre era, confortable i artístic com ara no en tenim cap, exceptuant el Liceu. Se'n deia «Sala Beethoven-Teatro Lírico». Estava rodejat d'uns grans jardins, on hi havia una cascata esplèndida i una estàtua de Beethoven, obra d'en Reynés. Jo encara no sé com ens el varen llogar a nosaltres.

—I com és que un teatre tan ben acondicionat ha desaparegut?

—La gent no hi anava.

—Es clar, la manca de mitjans de comunicació...

—No ho creieu. Llavors, amb els tramvies de tracció animal, la gent anava al «Teatro del Bosque», que estava al mateix lloc on és ara, sinó que actualment hi manca el bosc; en canvi no podien anar al carrer de Mallorca. No ho entendreu mai. Mireu si és extraordinari el món, que l'Evarist Arnús, propietari del teatre, quan decidí tirar-lo a terra, volgué regalar la carcassa, les làmpares, les butaques, tota mena d'ornaments i decorat a l'Ajuntament. I sabeu què succeí? Que l'Ajuntament no ho acceptà. «El Diluvio» va er una campanya tremenda contra l'Arnús, perquè volia regalar una cosa... que era d'ell!

* * *

—I quan vàreu estrenar fora de la vostra companyia?

—Quan la formació Arolas-Tressols m'acceptà una obra.

—Quan van estrenar-la?

—Una tarda de Nadal.

—A quin teatre?

—Al «Granvia», on avui hi ha el Ritz.

—I l'obra es deia...?

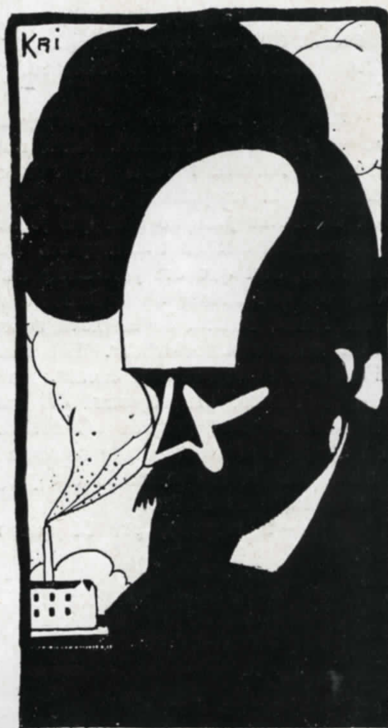
—Espereu. L'obra s'anunciava així: *Angel de Fang, drama social y en verso, en tres actos, del joven escritor andresense.* Ací el meu nom. Va estrenar-se a continuació d'un drama en cinc actes titulat *Valencianos con honra, barricadas en escena y un caballo.* Malgrat el programa, *Angel de fang* agradà molt. Només cal dir una cosa: feien funció tres dies a la setmana i va representar-se deu o dotze vegades. Per cert que llavors jo ignorava que els autors cobressin res.

—Us vàreu deixar perdre trenta duros, ben bé.

—I pensar que jo, amb trenta duros, m'hauria vist capaç de posar pis! Tenia dinou anys.

—Es dir que no hi guanyàreu res?

—Al contrari. El murri del traspunt va fer-me pagar divuit pessetes de les còpies. La vergonya que vaig passar quan em presentà el rebut! Només portava trenta o quaranta cèntims. Els diners justos pel tramvia. I la feina que vaig tenir per trobar aquell capitalàs!

Caricatura, per Kri (1918).

—La Premsa us va tractar bé almenys?

—Ningú en va parlar.

—Tornàreu a estrenar de seguida?

—Llavors vaig portar *L'escorsó* a En Tutau, qui amb la Mena treballava al «Novetats». Tutau era un home una mica satisfet de si mateix, però molt intelligent. Ell va ésser qui donà a conèixer Ibsen entre nosaltres.

—L'estrenà de seguida?

—Hi vaig anar cada festa durant tota la temporada sense cap resultat. Un dia, recordo que feien *La Dolores,* cançat de tants viatges inútils, m'encaro amb En Tutau, ell em diu que encara no l'ha llegida i jo que li replico: «Doncs és la darrera vegada que vinc. Faci el favor de llegir-la, i si no li agrada... llenci-la». Impressió, no cal dir-ho. Crec que quan vaig ésser fora va dir al seu interlocutor: «Es eixerit aquest minyó».

Al cap d'uns quants dies vaig saber per un amic que l'obra estava admesa. No hi vaig anar fins el diumenge següent. En Tutau em digué:

—Quants anys tens?

—Vint-i-un.

—Vint-i-un?

—Sí, senyor. Vol la cèdula?

—Doncs si tens vint-i-un anys no t'espantis, que aquest actor et diu que aniràs molt lluny.

(El cor no em cabia al pit). Però la teva obra no puc estrenar-la aquesta temporada. (La meva decepció fou indescriptible. Interiorment estava desolat).

—La causa de no poder estrenar—continuà l'Iglésies—era que En Guimerà havia lliurat la seva obra *En Pólvora* i volia que l'estrenessin abans d'acabar la temporada, que ja era a les acaballes. En Tutau prou ho deia que jo amb set o vuit representacions en tindria prou. Però jo, amb tota la dignitat que em permetien els meus anys, vaig dir que davant d'En Guimerà em retirava. En Tutau, satisfet de la meva actitud, va fer-me un discurs emocionador. Em donà paraula d'estrenar al «Novetats» encara. En Tutau renyeix amb l'Elies, el propietari del teatre, i passa al «Calvo-Vico», després «Granvia». Feia castellà i català, i la primera obra catalana fou la meva. En acabar la representació em preguntà:

—En tens cap més d'obra?

—Sí, senyor—li responc, per bé que no en tenia cap.

—Títol?

—*L'argolla.*

—Actes?

—Quatre.

—Quan la tindré?

—D'ací vint-i-quatre dies.

Cap més paraula. El dia senyalat En Tutua tenia l'obra a les mans. Va estrenar-la el dia del seu benefici, amb la qual cosa em feia un altíssim honor. Recordo que la nit de l'estrena, en fer-me sortir, un espectador cridà: *Muera el autor*! Hi varen haver garrotades.

* * *

A continuació l'Iglésies ens conta, amb una riquesa de detalls que per manca d'espai ens veiem obligats a no transcriure, la lluita que va haver de sostindre per vèncer la muralla que al «Romea» havien format els autors de la casa. Però la seva marxa ascendent estava iniciada i res ni ningú podien aturar-la. Per fi, després de molta brega, tothom hagué d'inclinar-se davant del seu talent, àdhuc la crítica, fins aleshores adversa. La victòria assolida per l'Iglésies, definitiva, donà lloc a ésser estrenades al casal del teatre català totes les obres que anteriorment havia donat a conèixer la companyia d'aficionats «L'Avançada». Una vegada més es demostrà que només gustaran la mel del triomf aquells qui hagin conegut l'amargor de la lluita.

En parlar de l'estrena de *Els vells*, l'Iglésies ens conta la següent anècdota:

—Jo volia que tots els detalls de l'obra responguessin exactament a la realitat, sobretot pel que fa referència als tipus. Per aconseguir-ho vaig idear retratar trenta o quaranta vells de Sant Andreu. Labor aquesta més difícil del que sembla. Cap dels vells es volia deixar retratar. Gairebé tots estaven dominats per la superstició, molt freqüent, que les persones de certa edat es moren si es fan retratar. Llavors se'm va ocórrer dir-los que feia un àlbum dels vells més bones persones de Sant Andreu.

L'estratagema donà bon resultat. No obstant, un va dir-me:

—Noi, a mi tu no m'ensarrones. Això ho vols per una comèdia.

No vaig voler enganyar-lo.

—Llavors—em respongué el vell—em deixo retratar encara que vulguis amb *taparrabos*.

—N'hi havia un altre amb unes barbes blanques que talment semblava el Sant Pau del Greco. Quina troballa!, em deia jo. Després de moltes penes i treballs el vaig convèncer que es deixés retratar a casa d'un amic meu qui era rellotger. Quedàrem que vindria el diumenge següent a les onze. Arribà el dia convingut. Toquen les onze, quarts de dotze, i, quan ens crèiem que el vell ja no vindria, a les dotze se'ns presenta amb el jaqué de quan va casar-se... i completament afeitat! I jo que el volia per les seves barbes. Va costar molt de fer-li entendre que ja no em servia.

—Tan mudat i ben afeitat que vaig!—només feia que repetir.

Diu que en passar per davant de casa, la meva germana li preguntà si ja l'havien retratat. Va respondre posant-se l'index al front. Jo, per ell, era un boig.

N'hi havia un altre, conegut pel «Rodalolla», el retrat del qual servia per caracteritzar-se En Borràs. En «Rodalolla» cada nit era al teatre. L'endemà, al taller, explicava que l'alcalde, el governador o bé qualsevol altre gran personatge, l'havia convidat a prendre cafè i a fumar, i que tots plegats el tractaven com si ell fos l'autor de l'obra. El terrible del cas fou que «L'Esquella» va fer tota una pàgina amb els retrats dels vells. Mare de Déu quan ells van saber que jo els havia posat en una comèdia! Em deien de tot. Cridaven: «Ja l'arreplegarem a aquest llarg de les comèdies!»

Però quan varen saber que l'obra tenia èxit, tots varen sentir-se'n orgullosos. N'estaven tant, que una vegada que jo era al llit, refredat, em vingué a veure un vellet de Mataró i em donà les gràcies per haver posat a la comèdia al seu amic «Rodalolla». Però els conflictes no s'acabaren encara. Un dels tipus retratats era un tal «Mistus», bona persona, però segurament molt gandulot. Com que els personatges de la comèdia tots són vells que han passat la vida treballant, en saber que el «Mistus» també hi era, no en volgueu més de rebombori.

—Fieu-vos-en dels qui fan comèdies!—deien. —Fer passat per treballador un gandul que mai ha sabut guanyar-se cinc cèntims! Tots els qui escriuen són uns mentiders.

Una altra anècdota digna d'esment—i n'hi ha tantes!—és que del personatge de dama jove de *Els vells*, l'escultor català del Rosselló, Gustau Violet, va fer-ne l'estàtua «La catalana».

... ...

Iglésies, poeta i dramaturg

SELECCIÓ DE LA SEVA OBRA

Cançó de breçol
del drama JOVENTUT
Música d'Enric Morera

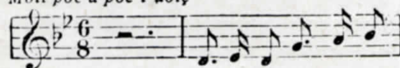
Els aucellets, fillet meu, se breçolen
amb el vai-i-ve dels florits branquillons ;
els aucellets que a l'hivern se condolen,
no tenen mare que els faci petons.

Riu, tendre infant, quan jo et faci manetes ;
riu, com els àngels que juguen al cel,
que la marona sab fè unes festetes
dolces, més dolces que bresques de mèl.

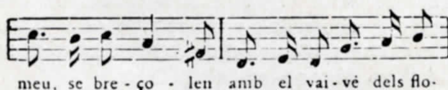
Sobre ma falda, on et vetllo encisada,
jo et breçaré fins que et vegi adormit,
com breça l'aire les flors de la prada
quan es desperten del sòn de la nit.

Quan siguis gran i jo sigui velleta,
guia'm com ara jo et guio ane tu :
les meves ales d'humil aucelleta,
sense un costat, no em podrien pas dú.

Les pobres mares llurs àngels breçolen
tot refilant les més dolces cançons.
Els aucellets que a l'hivern se condolen,
no tenen mare que els faci petons.

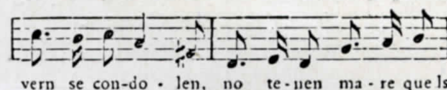

EL CEGO AMB EL GOS

L'hem trobada avui, en el carrer de l'Hospital, aquesta enternidora parella del cego i el gos.

Caminava poc a poc, arrambada a la acera, com el vell acompanyant i el petit alumne camí de l'escola de primeres lletres. L'home, cego de naixença, pacientment i amb constància, ja de cadell va ensinestrar, per a fer-ne el séu guia, el simpàtic canic. Aquest, menut i de casta indefinida, s'ha criat molt manyac prop del seu amo i senyar. I ha après, pobre bestiola, allò que bonament podia aprendre amb les lliçons que,

Homenatge a Iglésies (1912). *Apel·les Mestres fent entrega d'un àlbum de firmes i d'un pergamí a l'autor de «Les Garces».*

per amor a la vida, ha rebut del séu mestre. Ha après de ganyolar avisant tot perill, quan tots dos ronden pel món. Ha après, de memòria, l'indret i el nom de totes les botigues on té l'obligació d'aturar-se, per a recollir de mans caritatives l'almoina setmanal.

Així, ben avinguts com dos bons amics, l'home i el ca, van pels nostres carrers recorrent la ciutat. El cego, amb un bastó per a trucar les portes de casa els seus «parroquians» i agafant-se a la cordeta lligada al coll·ar del gos, camina amb pas feixuc, encarqueradament, amb el cap endarrera i de cara al cel. Camina amb els ulls tots oberts immòbils, com ulls morts, esperant endevades que devalli la llum, que no coneix, que no endevina com és, però que ell sab de sobres que, per venir de les altures, és vida per a l'esperit, és glòria de l'espai i de la terra.

El gos, amb l'instint o coneixement d'un noiet, va al davant, a poc a poc, remenant la cúa; aturant-se tot sovint, per a mirar al séu amo o per a fer un ganyol cada cop que han de baixar d'acera o passa algun vehicul.

Tampoc, el xamós canic, es fia de la gent. Fidel cumplidor, com un bon ciutadà, de les ordenances municipals, ell porta el séu morrionet, a fi de que ningú, prenent-lo per altre, pugui donar-li la bola o ésser agafat amb el llaç, pels del carretó.

EL MEMORIALISTA

Va estar durant molts anys encofurnat en una barraca de la Virreina, en una d'aquelles barraques mig confessionaris, mig casetes de burots, guardadores de tantes queixes de mare que té el fill a les Amèriques, de tants suspirs de serventa enamorada, lluny del promès soldat, i de tantes il·lusions pròpies, que va anar perdent, a poc a poc, com un roser que es desfulla en venint els primers freds.

Quan era noi, va estudiar el batxillerat a l'Institut, amb moltes penes i treballs. Els seus pares, un senzills menestrals, amb botiga de fuster, es treien el pa de la boca, com vulgarment es diu, per a donar-li carrera. Peró, a mig camí, l'un seguit de l'altre, se'n van anar d'aquest món i el pobre estudiant adolescent, sense el costat d'aquells, no va tenir més remei que abandonar els estudis i guanyar-se la vida pel seu compte.

Va entrar de meritori al despatx d'un magatzem de teixits. Allí, amb el contagi d'un minyó jove com ell, enamorat d'una modisteta molt maca, va despertar-se en el seu esperit una ardenta passió per les lletres: la lírica i el teatre, sobre tot. I va compondre moltes poesies en català i en castellà (li eren indiferents els idiomes), molts monòlecs, bastantes peces còmiques i àdhuc dos drames romàntics (en tres actes i vers, com se suposa), que no va veure representats mai, perquè, segons afirmava, els autors vells, els consagrats de la època, gelosos de la seva glòria, li barraven el pas.

Va fer-se home: en anys, només. Perquè al bò de les seves il·lusions, quan endut pel seu cor ardorós i la seva fantasia esbogerrada, abandonant per sempre més els llibres de comptabilitat, creia obrir-se pas com escriptor, es va sentir ferit d'amor, com el seu company de despatx, per una noia molt bufona de la seva edat, amb la qual, després d'un any de festeig, va casar-se amb tota la ceremònia.

I va continuar, sempre esperançat, escrivint versos i més versos. I va tenir un fill, i després un altre, i un altre... Les necessitats li anaven creixent entrebancant-lo i fermant-li les ales de la seva ambició. I com més fills tenia (ripis amorosos, que en deia ell, amb un somriure de resignat), més s'allunyava de les «muses» i més s'acostava a la seva dona, encara que sols fos per a contemplar-la i compadir-la.

La literatura no li produia res, no li posava pa a la taula. El comerç no era fet per ell: l'asfixiava. De col·locacions dignes de la seva il·lustració, no'n veia cap enlloc... Fins que, a últim, desesperat, renunciant, en part, a la glòria, va anar a raure a una barraca mig confessionari mig caseta de burot vagant a la Virreina, on descendint de la altura dels seus somnis de la joventut, va establir-se d'escrivent memorialista, al servei de tothom que no sabés de lletra.

I allí, sempre encofurnat, fins a l'hora de la mort, lluint els seus cabells llarcs, tallats a la romana, i la pera i el bigoti d'una blancor sense màcula, a tall d'En Zorrilla o d'En «Pitarra», va escriurer un sens fi de dosuments de tota llei: cartes amoroses per a criades i soldats, memorials per a viudes amb dret a «clase pasiva», lletres enternidores per a mares que tenien els fills lluny i mai, però mai, anònims.

«ELS VELLS»

ACTE TERCER.—ESCENA XXIII

ELS MATEIXOS, MÉS L'URSULA I L'ENGRACIETA

URSULA *(Amb ansietat)*. Què vols?

JOAN La noia! On es la noia?

ENGRACIETA Aquí.

JOAN Vine!

ENGRACIETA *(Acostant-s'hi)*. Maneu.

JOAN *(Pregant amb els ulls plens de llàgrimes)*. Agustí: casa't amb la meva filla!... No esperis que jo i l'Ursula siguem morts!

AGUSTÍ *(Amb dignitat)*. Oh! No!...

JOAN No't serà gens feixuga la nostra carga!

AGUSTÍ La soportaré

JOAN No! No ho consento! Uniu-vos i aneu-vos-en lluny de nosaltres, que no ens pogueu veure ni hagueu d'ajudar-nos!

ENGRACIETA No, pare, no!

JOAN No vui que sigui dit que jo he mort les il·lusions de la vostra joventut!

VALERI *(Acostant-s'hi)*. Joan!

AGUSTÍ No podem acceptar-lo el vostre sacrifici!

JOAN Vosaltres no us estimeu ni us heu estimat mai!

AGUSTÍ Sí, que ens estimem!

JOAN No pas com jo i l'Ursula! Avui dia no n'hi ha d'amor!

AGUSTÍ *(Amb un esclat de vida)*. En nosaltres, sí, doncs!

JOAN I el deixeu morir!

AGUSTÍ No! Ara neix!

JOAN No en sabeu, d'estimar! En sabem més nosaltres, els vells, els que ens en anem del món!

AGUSTÍ *(Amb molt sentiment)*. Engracieta!

ENGRACIETA *(an en Joan, referint-se a l'Agustí)*. Que no ho veieu que els ulls li vessen pietat?

JOAN *(A l'Agustí)*. Sostens lo que acabes de dir ara mateix an els meus companys?

AGUSTÍ *(Enèrgicament)*. Sí, que ho sostinc!

JOAN A costa de tot?

AGUSTÍ De tot! Fins de la meva existència! El meu amor no pot morir!

JOAN *(Triomfant)*. Estima, doncs...

AGUSTÍ *(Interrompent-lo)*. Ja estimo!

JOAN ...a l'Engracieta!

AGUSTÍ A ella i a vosaltres; a tots els germans de desgràcia i als fills dels meus somnis que han de venir. *(En Joan riu joiosament, il·luminant-se-li la cara d'alegria)*. Engracieta! Engracieta! *(Abraçant-la)*. T'estimo! *(A en Joan)*. Mireu! La vui! Es meva! Vós sou el seu pare: jo el seu amor!

JOAN *(Amb crit feréstec)*. Així, estimeu-vos! Enlaire, cor!

AGUSTÍ Primer es la vida que tot!

JOAN *(Tambalejant)*. A viure!

AGUSTÍ Lluitant sempre!

JOAN Alegria! Visca l'alegria! *(Amb crit agònic)*. Torneu-me la joventut! Vui tornar a ser jove! *(Cau mort, quedant de cara enlaire)*.

ENGRACIETA *(Amb esglai)*. Pare!...

URSULA *(També amb esglai)*. Joan!

VALERI *(Aterrat)*. Què!

AGUSTÍ No ha pogut més!

ENGRACIETA *(Agenollant-se per a palpar el cos del seu pare i fent-li petons a els llavis)*. Pare! Pare de la meva vida!

URSULA *(També agenollant-se)*. Joan! Joan meu!

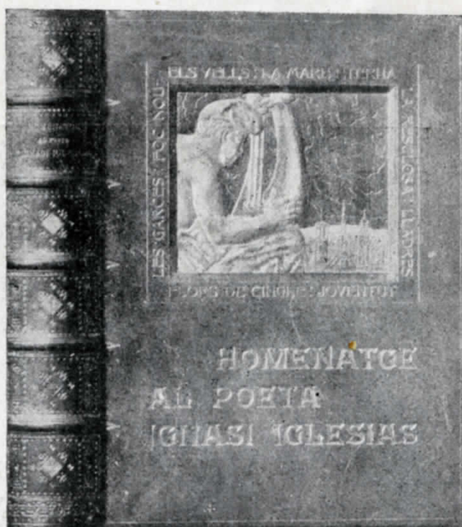
AGUSTÍ *(En veu baixa)*. Es mort!

(Llarc silenci. En Valeri, un cop s'ha convençut de que en Joan es mort, se'n va, aterroritzat, a un recó de l'esquerra. L'Ursula s'aixeca impulsivament, i amb veu ofegada, dirigint-se a l'Agusti, diu).

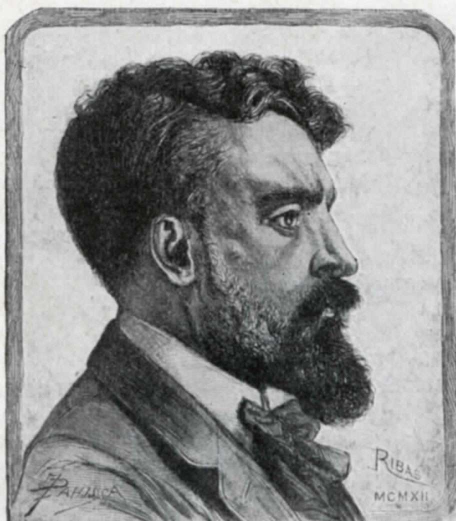
URSULA Agustí!...

AGUSTÍ Ursula!

(L'Engracieta segueix besant a son pare, tot cridant-lo amb deliri. En Valeri, fent sanglots, se contempla el cadavre d'en Joan des del mateix lloc. Compareix la Susagna per la porta de l'escala).

L'àlbum, amb més de 50.000 firmes, ofert a l'Iglésies, el 1912.

Ignasi Iglésies, el 1912. (Dibuix de Pahissa).

ESCENA ULTIMA

ELS MATEIXOS, MÉS LA SUSAGNA

(Així que va per a entrar la Susagna i s'adona del cadàver d'en Joan, s'atura horroritzada; després, i mentre l'Engracieta segueix plorant i fent petons a son pare, avança poc a poc, aturant-se una bona estona a mirar a en Joan, i tot d'una, sentint-se esperonada per l'instint de conservació, s'acosta a en Valeri, dient-li en veu llagrimosa i grave).

SUSAGNA — No t'espantis! No t'espantis! *(S'abraça a en Valeri, posant-se a plorar tots dos, amb un plor ofegat, sortit del fons de l'ànima. L'Agustí segueix aconsolant a l'Ursula. L'Engracieta, deliranta, fa petons i crida a son pare).*

CAU EL TELÓ PAUSADAMENT.

«LES GARCES»

ACTE PRIMER.—ESCENA ULTIMA

ELS MATEIXOS, MES EN VICENTET. DESSEGUIDA EL DESCONEGUT

VICENTET — Ja ho sap tot el poble!
DIONÍS — Visca la rifa!
VICENTET — Visca! *(Tots coregen el visca, menys la Lluisa, en Pelegrí i l'Andreu).*
MATIES — Veiam, noi: ensenya'm la llista.
VICENTET — *(Donant-li).* Tingui, senyor mestre.
MATIES — *(Desplegant-la).* A veure, a veure... *(Tots, a excepció de la Lluisa, en Pelegrí i l'Andreu, s'hi acosten, neguitosos, amb els ulls ben oberts. En aquest moment compareix el Desconegut per la dreta del fons).*
VICENTET — Prou es exacte!
JANOT — *(En veu baixa i tremolosa).* Ai! Si no ho fos...
GERONI — Pobres de nosaltres!
DESCONEGUT — *(Amb somriure trist, acostant-se a en Pelegrí).* Que diu, barber, que heu tret la rifa?

La taula presidencial del banquet d'homenatge a Iscle Soler, a Terrassa.—L'Iglésies pronunciant el seu discurs.

PELEGRÍ (*Un xic apesarat*). Sembla que sí.

MATIES (*En un esclat d'alegria, mirant el mirall del mig*). Exacte! Igual a el dels miralls! Mireu!

MALENA (*Amb frenesí*). Veiam!

DIONÍS Deixeu-m'ho veure!

(*Tots se volen pendre la llista de les mans. Crits en confusió*).

VICENTET (*Tirant el barret enlaire*). Celebrem-ho!

FELIP Trenquem-ho tot!

DIONÍS (*Agafant objectes del damunt dels tocadors i tirant-los per terra*). Visca la gatzara!

MATIES (*Gairebé plorant*). Alleluia! Alleluia!

DRAGÓ Amunt i crits!

(*Tots agafen diferentes objectes, rebotent-lo per terra*).

PELEGRÍ (*Fóra de sí*. Ei! Què es aquest terrabastall? (*Tothom calla, quedant-se parat. Silenci*). El primer que em torni a tirar cap més eina de treball per terra, l'escanyo!

JANOT (*Després d'un cur silenci, en veu molt baixa*). Quin genit!

MALENA (*També en veu molt baixa*). Ui, quin urc!

(*Per la dreta i l'esquerra del fons van compareixent alguns homes i dones del poble, més la Quima i en Ramon*).

DESCONEGUT (*Amb ironia, a en Pelegrí*). Que estan alegres!

PELEGRÍ Aquests sempre seran pobres!

TELÓ RAPIT

FLOR TARDANA

Camí de la vellesa
la Tana i el Galan,
refent la jovenesa
floreixen un infant.
Tant que ells el desitjaven
al bo de llur vigor!
Quan ja no ho esperaven
rebrota llur amor.
Formosa flor tardana
de flaire refrescant,
la joia de la Tana,
la perla del Galan.
Llurs cors, vencent la cendra,
flamegen amb nou brill
davant la vida tendra
de llur estimat fill.

La mare, amb amoretes,
el gronxa en el breçol;
i, fent-li ball-manetes,
el pare sempre es dol.
—Per què plores, bon pare,
si riu el nostre infant?—
—Sols ploro, bona mare,
perquè no el veuré gran!—

... ...

Quan veig el cel blau
tan ras i esplendent
que canta i atrau,
voldria enlairar-me, volant lliurement,
i estendre pels aires el meu pensament,
deixant de sê esclau.

FLORS DE CINGLE

(SARDANA)

(*Música del Mtre. Casademunt*).

L'amor, a la muntanya,
no es cansa d'estimar.
L'amor aquí no enganya,
com diu que enganya al pla.
Poncelleta closa friçant per ser rosa:
vina amb mi i reposa
damunt del meu cor.
Donzella estimada,
trista enamorada;
la que no és aimada
d'enyorança mor.
L'amor, a la muntanya,
no es cansa d'estimar.
No vingui gent estranya
per dur-nos baix al pla.
Minyó que m'enyores,
tu que m'enamores
i el meu pit arbores,
creient-te segur:
la gentil donzella,
no pensant en ella,
va tornant-se vella
confiada en tu.
L'amor, a la muntanya,
no es cansa d'estimar.
L'amor aquí no enganya,
com diu que enganya al pla.

ANECDOTARI

Fets i paraules d'Ignasi Iglésies

El 4 de febrer de l'any passat, el poble de Catalunya, responent entusiàsticament a la crida d'un estol de literats i d'artistes, que proposaven homenatjar a l'Ignasi Iglésies, per celebrar l'èxit de «La llar apagada», es congregà al Palau de la Ciutadella i ovacionà frenèticament l'autor de «El cor del poble».

En aquella ocasió, trobant-se a la terrassa superior del Restaurant, voltat d'amics i admiradors, l'Iglésies digué :

«—Els poetes són ben poca cosa, però quan un poeta té als seus peus tot un poble com aquest que sol vosaltres, si vol, pot abastar els estels de l'infinit.»

Parlant després en l'àpat d'homenatge, digué, ple d'emoció :

—Jo no puc judicar-me. Cap caricaturista està content de la seva caricatura. Jo no sé veure aquest que sou vosaltres, si vol, pot abastar els me. Però jo no us crec capaços d'enganyar-me, aclamar-me com ara m'aclameu, no puc creure que poguéssiu malparlar de mi, darrera meu.

M'han dit que era un místic ; potser sí. En tot cas, sóc un pobre místic, fill de la humanitat, del poble obrer.

Puc vanagloriar-me—això sí—que els humils m'han comprès. Jo ho he donat tot al meu poble No m'he quedat res. No goso a dir que m'hagi sacrificat en la dolça dolor que en diuen sacrifici.

Sento que avui, al meu voltant, pobre de mi, són exalçades coses ben sagrades.

Voldria fondre'm, creieu-me. Que en aquesta cadira, en lloc de la meva figura, hi hagués asseguda gloriosament la nostra Catalunya, la humanitat, tota oberta a l'abraçada i al sonsol.

Ans d'acabar us dic gràcies a tots amb l'ànima agraïda... Però no em glorifiqueu més. Deixeume morir vell... i en parlar de mi recordeu-me com un escriptor malaurat, com un minyó de Sant Andreu que prometia i res més.»

* * *

No sabem negar-vos un tast de les gestes emocionants de simplicitat i d'efusió d'Ignasi Iglésies.

Es tracta d'un vell amic de Sant Andreu, embriac bona part del dia. Ignasi Iglésies el topa a alta nit, sota un fanal del carrer Major d'aquella barriada. L'home, després de saludar-lo, el pren pel braç, i el porta a l'altra banda de la vora-via, tota ombrívola, i li diu amb una punta de misteri :

—Hi havia massa claror, ¿sabeu? I si us veien a aquesta hora parlant amb mi, voleu dir que no us comprometeria?

* * *

Generós fins a l'esborrament sentia una mena de beatitud paternal de veure com els altres s'enfilaven. El triomf dels joves, sobretot, l'enternia. En les freqüents converses de murmuració procurava untar de mel les més verinoses paraules. En un d'aquests moments, dita amb aquell foc que el gest amplificava, recordem una frase, goethiana, gairebé :

—No ho entenc ; no ho entenc. No sé qui pot sentir-se empetitit per l'ascens d'un altre. Fentse esqueneta, ¿creieu que el de dalt de tot arribaria a tocar un estel?

* * *

L'Ignasi Iglésies havia intervingut en política. Pertanyia al C. N. R. el qual el presentà regidor de l'Ajuntament. Hom desconeix, però, el procès del nomenament i val la pena de contar-lo.

L'iniciativa de fer-lo candidat regidor va partir d'En Rovira i Virgili. En assabentar-se l'Iglésies del seu nomenament, hi hagué un daltabaix. Posseït d'una gran indignació—car l'Iglésies, quan s'exaltava era un home imposant—protestava i deia que no en volia ésser de cap de les maneres.

—Sé que vós en teniu la culpa—digué a En Rovira i Virgili.—Jo em creia que éreu un bon amic meu i que m'estimàveu !...

Prou En Rovira s'escarrassava a dir-li totes aquelles coses que són de protocol en casos semblants quan es tracta de convèncer els que es troben en aquell cas. Però com que la indignació de l'Iglésies era sincera, no hi havia manera de convèncer-lo.

Unicament es va decantar en dir-li En Rovira que havia d'anar a l'Ajuntament perquè ell i ningú més que ell, era l'indicat per a treballar en favor dels humils i els desvalguts.

I així ho féu. La seva tasca a l'Ajuntament és recordada per tothom com un exemple d'honradesa, d'austeritat i d'amor als desvalguts.

* * *

Ignasi Iglésies ha clos els ulls sense poder arribar a veure acomplert el seu somni daurat de la seva vida. Sense fills, potser aquest mateix dol va avivar-li una apassionada tendresa per la quit-

Maig de 1909.—La tribuna oficial de l'homenatge a Guimerà : L'Iglésies, a la dreta de l'homenatjat.

xalla. S'hi sentia en el seu món. I ells per la seva banda es sentien bé en la seva paternitat exquisida. Digueu als petits de Vallvidrera qui ha clos els ulls, i potser us diran com els infants londinencs en conèixer la mort de Dickens : ¿Es que es morirà també el vell Nadal?

L'home que inicià els seus grans èxits amb una obra que advocava per la bona vellesa, i ambicionava de cloure amb una obra, festa dels infants. Ho desitjava talment que no s'estava de dir més d'una vegada :

«Deixeu-me veure ballar només una vegada la meva «Baldufa d'or», i enterreu-m'hi a dins, a correcuita...»

El seu poble, però, l'ha colgat en una tomba menys fràgil, on les cendres són vives.

* * *

En estrenar-se «Els vells», un enginyer de la Companyia ferroviària del Nord va convidar el pare de l'Iglésies a assistir a l'estrena. El seu pare, aleshores, no veia amb bons ulls la carrera que havia emprès el seu fill. Tant, que aquest no havia gosat donar-li butaca per a assistir-hi.

Per a entrar hagueren de comprar butaques als revenedors. Ja havien començat el primer acte. En caure el teló, a l'acabament del tercer acte, l'home, empès pel seu amic, entrà a l'escenari. L'Enric Borràs l'acollí amb cordialitat, amb efusió. Va dedicar-li retrats i li posà als núvols la vàlua del seu fill...

En arribar a casa, veié clar que el seu noi era alguna cosa més que el que en deien al volt de la taula de «Can Tacon». Va esperar-lo i va dir-li :

—Fill meu, fes el teu camí, que es veu que és aquest de fer drames. Mentre a casa hi hagi un bocí de pa, ens el partirem, fill meu.

Dades biogràfiques de l'Iglésies

INFANTESA I JOVENTUT.—L'IGLESIES, PETIT COMEDIANT.—A LLEIDA.—LA PRIMERA ESTRENA.—EL GRAN DRAMATURG TRIOMFA... PERO ES DISCUTIT PELS CRITICS.—L'EXIT ESCLATANT D'«ELS VELLS».—SEGUEIXEN ELS EXITS.—«LA BALDUFA D'OR».—LA POPULARITAT I EL GENI.—TRADUCCIONS

Ignasi Iglesias va néixer l'any 1871, a Sant Andreu. El seu pare era cap d'un dipòsit de màquines de la Companyia del Nord.

Ja en la seva infantesa va manifestar la seva gran il·lusió pel teatre. Amb els seus amiguets de veïnat i companys de Col·legi organitzaven importants representacions teatrals, en les quals l'Iglésies feia de primer actor i director. De vegades les representacions acabaven malament perquè els seus pares tornaven a casa més aviat del que havia suposat el director de la Companyia i en trobar-se amb un escenari improvisat a l'alcova i tot el pis damunt davall, calia tocar el xiulet d'alarma.

Ignasi Iglésies començà el batxillerat a Barcelona, però l'acabà a Lleida, per haver estat traslladat el seu pare a la ciutat del Segre amb el mateix càrrec que tenia a Sant Andreu. Tot estudiant els darrers anys de batxiller, ja va començar d'escriure per al teatre. En una societat escolar de Lleida va estrenar la seva primera obra dramàtica: «La força de l'orgull», en la qual ell actuà de protagonista.

De tornada a Sant Andreu, es plantejà el problema de fer-li seguir una carrera. Els seus pares volien que fos enginyer, però ell demanà insistentment que li deixessin estudiar pintura. Contra el gust dels seus pares, entrà a Llotja, i al cap d'un quant temps, veient com li seria difícil de triomfar en les arts plàstiques, reprengué les seves tasques de la literatura teatral.

Com els començaments de tots els grans homes, els primers temps d'Ignasi Iglésies foren molt difícils. Li costava molt de trobar empresari. Les seves obres eren considerades massa atrevides o innovadores i els directors d'empresa no volien exposar-se a un fracàs econòmic.

Les seves primeres obres teatrals daten d'abans de complir, el poeta, els vint-i-cinc anys. Són aquestes: «L'escorçó», drama en tres actes; «Els conscients», drama també en tres actes, i «Fructidor», drama en quatre actes. Serviren aquestes produccions per revelar el seu geni dramàtic, i en «Fructidor», especialment, hom veié un intent d'aportació al teatre català de l'individualisme d'Ibsen. Després, amb «Foc-follet», quatre actes, i especialment amb La resclosa», tres actes, combaté la moral tradicional, i féu triomfar en l'escena les passions humanes. Aviat els joves consideraren l'Iglésies com a capdavanter de l'escola naturalista-individualista. Aleshores, del 1895 al 1900 era de la colla de «L'Avenç» i donà a la impremta el seu primer i únic llibre de poesies, que duu per nom «Ofrenes», moltes de les quals ja havien estat publicades a les revistes «L'Avenç» i «Catalònia».

Els crítics el discutien força, sense decidir-se a acceptar la seva ideologia i el seu realisme, fins aleshores desconegut en el teatre català, si bé no li negaven mai els elogis pel seu art i per la seva mestria com a dramaturg. «La mare eterna» (tres actes), «El cor del poble» (tres actes), el reconciliaren amb els crítics, fins que amb «Els vells» (tres actes), una de les obres mestres del nostre teatre, aconseguí un dels més sorollosos triomfs i deixà convençut els més exigents. «Els vells», drama purament social, es representà per primera vegada el 6 de febrer de 1903. «L'Enric Borràs, que dirigia l'obra, s'encarregà del primer paper i en féu una creació amb un èxit formidable. Un altre dels seus drames socials de gran empenta és «Les garces», també en tres actes, que fou estrenat dos anys més tard, el 25 de novembre de 1905, i aconseguí un èxit, també definitiu, Jaume Borràs, que en fou el creador. En aquests dos darrers drames, l'Iglésies planteja no, com abans, conflictes individuals, sinó drames socials, avançant-se així al que més tard intentaren reailtzar a França, Juli Romains i Carles Vildrac, amb la seva teoria de l'art «unanimista». Entre «Els vells» i «Les garces», estrenà una comèdia de costums, «Girassol», i diferents assaigs en un acte, entre els quals sobresurt «Joventut», magnífic quadro, que no és altra cosa que el primer acte del drama en tres «Els primers freds», que fou tan durament tractat per la crítica que l'Iglésies no es decidí a imprimir-lo ni a permetre'n cap més representació.

«Els vells» i «Les garces», traduïdes a l'espanyol, han estat representades triomfalment a Madrid i a l'Amèrica del Sud per l'Enric Borràs. També s'han representat a París. La primera traduïda per Pere Rameil i Frederic Gaisset, ho fou al teatre «L'Oeuvre», el 8 de desembre de 1908, i la segona, traduïda per Jordi Billotte, al «Nouveau Théatre d'Art», el 20 de març de 1911. El teatre social de l'Iglésies ha assolit amb aquestes dues obres el seu màxim esplendor. Un nou assaig en tres actes «En Joan dels Miracles», no obtingué l'èxit de les dues obres esmentades. «La barca nova» (tres actes), estrenat el maig de 1907, mantingué el crèdit de l'autor, però la seva obra en quatre actes, també de caràcter social, «L'home de palla», no fou tan afortunada. En canvi, amb els quadros de costums i amb les comèdies, per l'estil de «L'alegria del sol» (un acte) i «La noia maca» (tres actes) estrenada el 1910, obtingué nous èxits. «Foc nou» (tres actes) s'aparta de l'ambient popular, i fou un dels altres èxits sorollosos de l'Iglésies. Fou traduïda a l'espanyol per Eduard Marquina, amb el títol de «Vida nueva», i la crítica de Madrid l'elogià sense reserves. Un altre aspecte del seu teatre són els seus poemes dramàtics com «Flors de cingle» (tres actes) i la tragèdia «Els emigrants», també en tres actes. Aquesta darrera fou representada a Terrassa el 24 de juny de 1916, a l'aire lliure, i l'Iglésies s'encarregà de la interpretació del paper principal. Seguiren un nou drama de caràcter psicològic «L'encís de la glòria» i diverses comèdies de costums populars i d'aires satírics: «La senyora Marieta», «La nostra parla» i «La fallera de l'amor», aquesta darrera estrenà la l'any 1920. Té també «La baldufa d'or», poema dramàtic en vers, de teatre d'infants, en el qual el mestre Balcells ha posat illustracions musicals. Aquesta obra no representada encara per dificultats d'empresa. Darrerament estrenà «La llar apagada», creació de l'Enric Borràs, el qual l'ha representat també en espanyol a la nostra ciutat.

Després de Pitarra i Guimerà, ha estat dels primers dramaturgs catalans. La seva popularitat l'arrossegà un temps a la política. Va ésser elegit per sufragi popular conseller municipal de Barcelona, càrrec que exercí amb gran competència. Com a orador polític es distingí per la claredat i la fogositat. A més de les esmentades, cal assenyalar les obres següents: «Lladres», «La reina

Una fotografia interessant.—Ignasi Iglésies després del banquet ofert a mestre Vilumara, acompanyant Ramon Cases, Clarasó, Russinyol, Antoni López, Enric Morera, Galwey, Salvador Alarma, «Picarol», Alexandre Cardunets, Víctor Mora, Francesc Madrid, César Bulbena i d'altres.
(De la revista «Mediterràneo»).

del cor», «La formiga», «Flor tardana», «La festa dels ocells», «La colla d'En Pep Mata», «Cendres d'amor», «Cor endins», i «Perdigons de plata», totes en un acte. «La mare eterna» fou traduïda a l'espanyol per Josep Jerique i Rafel Roca ; Francesc Jurado de la Parra, traduí «Els vells» i «Joventut» ; la de «Les garces» és deguda a Antoni Palomero. A l'italià Carles Borelli traduí «Lladres», i Lluís Motta, «La mare eterna»

I les empreses de Novetats i Romea, tenien anunciades per aquesta temporada noves obres de l'insigne dramaturg.

LA MALALTIA I LA MORT

TRES DIES D'ANGOIXA.—EL CURS DE LA MALALTIA. — AGREUJAMENT. — CONDOLENÇA POPULAR.—ELS AMICS. — L'AGONIA. — TRASPAS.—IMPRESSIO A BARCELONA.—MES DE 50.000 PERSONES DESFILEN DAVANT DEL CADAVER.—EL DOL DE CATALUNYA

La notícia que Ignasi Iglésies havia sofert una hemorràgia cerebral la matinada del diumenge, dia 7, va començar a córrer desseguida. Com que tothom sabia que feia un any i mig l'estat de salut de l'il·lustre dramaturg era força delicat, molts, els primers en rebre la nova, van creure que era una recaiguda, com altres que havia tingut rescentment. Dissortadament, la cosa era molt més greu del que tothom creia.

Ignasi Iglésies encara estava aquests dies a Vallvidrera, on acostumava, de molts anys, a passar l'estiu. Dissabte, desitjós d'assistir a l'estrena d'«Els fills», de Millàs Raurell, va baixar a Barcelona acompanyat de la seva esposa. Al matí va parlar encara per telèfon amb els seus amics, sense que res fes pressentir el perill que l'amenaçava. Va passar tot el dia bé, però a la caiguda de la tarda començà de queixar-se d'una forta migranya, fins al punt que es va veure obligat a ficar-se al llit, fent avisar els seus amics que li era impossible d'acudir al teatre Romea, tal com tenia projectat.

Com que la migranya era una cosa gairebé

Ignasi Iglésies en el seu llit de mort.

crònica en ell, la família no es va alarmar de moment. Però en voler Iglésies, a les tres de la matinada, alçar-se del llit, va caure a terra sense coneixement.

Cridat urgentment el doctor Armangué, aquest tractà de fer-lo reaccionar, sense aconseguir-ho, malgrat els seus esforços. Ignasi Iglésies no parlava, no hi veia, no hi sentia. Tot el costat esquerre li quedà completament paralitzat. De bon matí es presentà el metge de la casa, doctor Espinassa, el qual confirmà que es tractava d'una hemorràgia cerebral.

Més tard hi acudí al domicili de l'il·lustre malalt, ultra tots els seus familiars, alguns amics íntims, entre ells el doctor Leandre Cervera, gran amic del malalt, que en veure'l no pogué fer altra cosa que ratificar-se en l'opinió dels seus companys.

Iglésies passà tot el diumenge en igual estat, sense que es presentés cap símptoma que pogués donar lloc a l'esperança. A les vuit de la nit els doctors Espinassa i Cervera li practicaren una sagnia i li tragueren gairebé un litre de sang.

Durant tota la nit, que passà en el mateix estat de les hores anteriors, no es vegé que s'hagués produït cap millora. El malalt restava en el mateix estat estacionari. Al matí, però, sembla que hi havia quelcom més de sensibilitat, sense que pogués dirse que era cap millorament.

A la porta de la casa es posaren plecs per a signar, els quals es cobriren ràpidament de signatures a mesura que s'anava coneixent la dolorosa nova.

A mesura que passaven les hores augmentava la inquietud dels familiars i amics que voltaven el malalt. Davant del seu greu estat, els facultatius que l'assistien decidiren de celebrar una consulta, per tal de canviar impressions i estudiar el curs de la malaltia.

Heu-vos ací el text de la nota facultativa :

Reunits en consulta a les tres de la tarda d'avui, 8 d'octubre, els doctors que assisteixen Ignasi Iglésies, han redactat el següent dictamen :

«Ignasi Iglésies segueix empitjorant. Es de témer un fatal desenllaç.

Doctors Espinassa, Cervera i Armangué.»

AGREUJAMENT

Després de la darrera consulta celebrada el dilluns a la tarda, l'estat de l'il·lustre dramaturg s'agreujà ostensiblement. L'estat nerviós, que, a jutjar pels moviments de la mà dreta, el dominava, anà desapareixent, per a deixar pas a un estat de profunda postració. Fins a les dotze de la nit seguí d'aquesta manera. En arribar a la mitja nit, gairebé restà immòbil.

En aquesta hora es presentà un període estacionari que durà, aproximadament, fins a les tres

de la matinada. Semblava que la malaltia havia aturat el seu curs, vençuda, potser, per les metgies que hom li proporciona continuament. Per un instant, els que el voltaven cobraren una mica d'esperança. Ben aviat, però, hagueren de desenganyar-se. Cap a dos quarts de quatre tornà a agreujar-se, d'una manera alarmant, i des d'aleshores l'estat de gravetat del malalt anà ascendint gradualment, sense interrupcions.

A les dotze del migdia del dimarts ens assabentàrem d'altres detalls. L'Ignasi Iglésies es presentava profundament abatut. Perdia forces visiblement i cada vegada aren menys les seves resistències. Estava totalment immobilitzat i solament un lleu panteix li donava aparences de vida. Tothom veia prou bé que l'existència del gran home s'acabava per moments. Els metges, en la darrera entrevista, confirmaren els presagis. No hi havia res a fer per a salvar l'existència de l'Ignasi Iglésies!

SENTIMENT DE CONDOL

Mentrestant, anava constatant-se l'interès i el sentiment unànime de condol que desvetllava la sobtada notícia de la gravetat de l'Ignasi Iglésies.

A la porta de casa seva, un nucli de personalitats signaven les llistes que hi havia damunt d'una tauleta. El pis estava materialment ple de persones que havien acudit a interressar-se per l'estat del malat. En tots els rostres es descobria un rictus de tristesa i de pena. Mai no oblidarem la impressió que ens ha produït aquell piset amable, on, tot i ésser ple de gent, no s'oia la remor de les converses apagades, ni el petjar dels que entraven i sortien de la casa.

ELS AMICS INTIMS DEL POETA

Ni un sol instant es separà del costat del malalt, el seu íntim amic senyor Vilaró. Constantment hi havien també a la casa del poeta els literats i artistes senyors Ambrosi Carrión, Ribera-Rovira, Francesc Madrid, Navarro Costabella, Poal Aregall, Enric Lluelles, Joaquim Vinyes, Alfons Nadal, Enric Morera, Carreras, Rigol, Ricart Nolla, germans Cerceneda, Suñol, Rocarol i molts d'altres que ara no recordem.

L'AGONIA

A les tres de la tarda del dimarts, els doctors Cervera, Armangué i Espinassa es reuniren novament en consulta. Els dits facultatius donaren a les tres quaranta el següent dictamen:

«Ignasi Iglésies ha entrat en el període agònic».

A mitja tarda començà a acudir a casa de l'Iglésies un públic tan nombrós que era materialment impossible poder donar una sola passa, i després de les cinc les principals personalitats del nostre món literari i artístic són congregades a l'entorn del llit del moribund.

Tothom preveu, d'un moment a l'altre, el desenllàs irremeiable.

IGNASI IGLESIES, ES MORT!

El que tant era temut succeí. Les nostres lletres han perdut un dels seus homes més il·lustres; el nostre poble ha perdut un dels homes que més l'estimaven. La batalla ha estat llarga, terrible. La ciència ha posat a contribució tots els recursos. Tot ha estat inútil. Ignasi Iglésies lliurà l'ñnima a Déu, a tres quarts de vuit del vespre del dimarts, dia 9 d'octubre de 1928. No és pas sense llàgrimes als ulls que escrivim aquestes notes.

Cap a les set de la tarda era gairebé impossible bellugar-se en el domicili de l'Iglésies, tan nombrosos eren els amics de l'il·lustre dramaturg que havien acudit desitjosos de recollir el seu darrer bleix.

A l'escala tampoc no era possible donar una passa. La gentada era aturada a la porta del pis.

Baix a l'entrada de l'escala, la filera dels qui omplien els plecs amb les signatures llurs, era interminable. Hom hi veia persones de posició, obrers, noies, jovenets, criatures, tots amb la mirada plena d'angúnia.

Al carrer, la gentada que s'agombolava davant el domicili de l'Ignasi Iglésies, era imponent.

En aquella hora, sense que ningú ho pogués evitar, les noticies eren contradictòries. Ara la gent s'estremia sota la impressió del total desenllaç, ara els cors esperaven encara.

Mentre tant, però, a la cambra del malalt il·lustre es desenrotllava una dolorosíssima escena. Ignasi Iglésies, aquell home bo per excel·lència, finava. La respiració s'afeblia lentament, poc a poc l'abís del'eternitat s'interposava entre ell i els qui el voltaven amb mirada cada vegada més angoixosa. Familiars i amics íntims semblava que volien trametre-li la seva força.

De sobte, però, davant l'expectació dolorosa dels qui feia hores i hores que esperaven, la porta de la cambra del malalt s'obrí. Aparegué el doctor Cervera, qui, amb veu profundament emocionada, va dir: «Amics, l'Ignasi Iglésies ha mort!»

Eren tres quarts de vuit del vespre.

La família del difunt prengué l'acord de lliurar el cadàver als amics. A dos quarts de nou de la nit, la vídua i el senyor Vilaró celebraren una llarga i penosa conferència. En Vilaró aconseguí arrensar la inconsolable senyora del costat del cadñver, i convenceren els familiars que pugessin al pis del doctor Vinyes.

LA CAPELLA ARDENT.—EL DOL POPULAR. IMPRESSIO A BARCELONA

Passarem per alt les escenes de dolor que es desenrotllaren. El cadàver de l'Ignasi Iglésies fou confiat a les mans piadoses i fidels dels seus amics Vilaró, Rocarol, Carrión, Enric Lluelles i germans Sarsanedes. Ells l'amortallaren amb el símbol del seu amor més alt.

Un cabell blanc

Aquest matí, prenent el sol,
m'estava a l'hort de casa meva,
com mai tan verd i poncellat
en arribar la Primavera.
M'estava abstret, tot rellegint
escrits d'amor ~~[illegible]~~ bojes quimeres...
Sento trepig, aixeco els ulls
i veig la mare, riallera,
que va acostant-se, a poc a poc,
escampadora de tendreses.
[illegible]à a vora meu, m'agafa el cap,

Seguidament, la cambra mortuòria fou transformada en capella ardent.

Qui portà la nova al carrer? Es difícil de dir. Diuen que les paraules del doctor Leandre Cervera havien tingut un ressò insospitat.

Un silenci glacial aclaparà tots els qui esperaven saber noves, estacionats a la vorera del Passeig de Sant Joan, i de boca en boca corria l'exclamació amarada de llàgrimes: «L'Iglésies ha mort! L'Iglésies ha mort!»

La trista notícia no tardà a ésser coneguda als quatre caps de Barcelona, causant una forta impressió.

Eren quarts d'una de la nit, i el poble, el que reconeix per autèntic fill seu a l'il·lustre finat, no es movia de davant la casa mortuòria. Es impossible de recollir tots els comentaris. Amb tot, podem dir que ells són l'homenatge més gran i més sincer que es pugui tributar.

Comissions d'obrers vinguts de Sant Andreu i d'altres indrets de Barcelona no es decidien d'abandonar aquell lloc on era guardat el cos inanimat del qui consideraven guiador espiritual.

En aquesta trista nit els actors dels teatres Romea i Novetats sortiren a treballar amb corbates de dol, i per la seva banda ambdues empreses acordaren suspendre les funcions de tarda i nit el dia de l'enterrament.

i riu que riu, m'omple de festes;
llença un sospir del fons del cor,
i amanyagant-me els cabells negres,
amb els seus dits, freds i arrugats,
nerviosament, fent la distreta,
va i me n'arrenca un de tot blanc,
avisador de ma vellesa.

. . . .

I m'ha deixat, sense dî un mot,
llagrimejant, però contenta;
i jo m'he dit, baix, somrient:
— No vol que el fill la faci vella!

Ignasi Iglésias

Una colla d'amics literats i artistes i alguns obrers s'oferiren desseguida per a portar el taut.

MES DE 50.000 PERSONES DESFILEN DAVANT DEL CADAVER

Durant tot el dimecres i el matí del dijous, es reberen centenars de telegrames de tota la Península i fins d'Amèrica. Ensems, es produia la desfilada de la multitut davant del cadàver del poeta. El públic, després de fer cua, pujava ordenadament d'un a un, i així durant un dia i mig, sense parar.

Es calcula en més de 50.000 el nombre de persones que anaren a retre el darrer tribut a l'insigne dramaturg.

Les flors envoltaven el llit mortuori. El cadàver de l'Ignasi Iglésies tenia les mans creuades damunt el pit. El seu rostre transfigurat per la mort, apareixia d'una gran serenitat, els llavis entreoberts, com en un somriure, els ulls closos en somni etern, la barba apostòlica aclofada al pit.

Quatre ciris il·luminaven el cos del gran mort, una mica més pàl·lid que mai.

LA DARRERA OFRENA D'APEL-LES MESTRES

No mancà cap dels nostres artistes, literats i intel·lectuals de tota mena, a veure per darrera vegada el cos inanimat de l'Iglésies. El venerable poeta i gran amic d'aquest, Apel·les Mestres, hi acudí també. La seva presència produí fonda emoció entre els familiars i amics del difunt i molta més encara quan, amb la mà trèmola i els ulls humits, feu ofrena d'un ram de llorer—del llorer de casa seva, cuidat per les seves mateixes mans—perquè acompanyés el cadàver de l'Iglésies a la tomba.

El ram de llorer, tribut i record del seu amic, fou col·locat entre els dits del gran poeta, lassos pel fred de la mort.

LA PREMSA

Tota la Premsa de Catalunya ha dedicat a la memòria del gran home que acaba de deixar-nos, sentides manifestacions de condolença. Els diaris de Madrid s'hi han sumat també. Alguns diaris estrangers es fan ressò així mateix de tan dolorosa pèrdua.

Joaquim Pellicena escrivia a «La Veu de Catayunya» :

«El seu record s'enllaçarà amorosívolament amb el record de Guimerà. La seva imatge apostòlica quedarà fixada en la consciència popular. I, entrat en la història, entrarà també en la llegenda, inspiradora de rondalles. La seva vida i la seva obra no seran objecte de revisions analítiques, sinó de visions sintètiques. Home representatiu d'un estament, d'una ciutat, d'una època, el seu nom evocarà sempre i per damunt de totes les anècdotes, aquell conjunt pairal que honora la seva fidelitat exemplar a l'essència materna.»

«La Publicitat» comentava :

«Amb l'Iglésies, Catalunya perd un dels seus fills més eminents, un dels seus homes més típicament racials ; un poeta que amb el seu entusiasme, amb la seva generositat, havia sabut apoderar-se del cor de les multituds i havia congriat l'emoció al voltant de la seva obra i de la seva persona. La notícia de la seva mort alçarà un clam de dolor per tot Catalunya, la pèrdua d'aquest home, que totjust havia tombat la carena més alta de la vida, repercutirà en el pit de dues generacions que l'han escoltat, l'han aplaudit i han plorat amb les seves figures senzilles i doloroses.»

A «La Nau», deia Rovira i Virgili :

«Quan, aquest matí, hem volgut fer la reconstrucció espiritual d'Ignasi Iglésies, tal com nosaltres el veiem, una característica cabdal ens ha donat la clau per a comprendre la seva psicologia. Hem recordat les converses amb ell, com si acabéssim de tenir-les ; i se'ns han fet gairebé sonores, novament, les paraules amb quq ell concretava les seves relacions amb altres persones. Deia : «Aquest amic m'estima molt.» O bé : «Jo me l'estimo molt aquest amic.» I quan es planyia d'allò que ell creia hostilitat o indiferència, deia amb una veu apagada : «Aquest home no m'estima gens». O bé : «En aquella casa no m'estimen...»

Tal era el seu criteri suprem. La llei de l'amor era la llei de la seva vida. Ell no es preocupava molt de l'admiració que li poguessin tenir. Desitjava, més que ésser admirat, ésser estimat. I quan notava desafecte o animadversió, en sofria profundament. La ferida més cruel que un home podia fer a l'Iglésies, era la de deixar-li veure una d'aquestes enemistats estúpides que sovint, sense cap motiu digne, esclaten en els cors mesquins.»

També de «La Nau», amb la firma d'Ambrosi Carrión :

«Iglésies estava tan identificat amb la vida, amb l'esperit del nostre poble, que més que ésser, com tants altres artistes, un reflex estilitzat d'aquests elements, n'era els mateixos fets paraula i acció. Ell, més que sentir-se fill de totes aquestes coses que formen la nostra personalitat se'n sentia pare. Però la seva paternitat era tan humil, tan mística que es meravellava de les gràcies dels fills i sentia la pruïja d'esdevenir petit per imitar-les. I d'ací aquest caràcter franciscà de les seves obres, aquest gest que el feia inclinar cap a la terra com per abraçar tot allò que es troba més prop d'ella, aquell envermellir de noi en les seves galtes, en el dol i l'alegria, aquell amor pels vells, pels infants, per tots aquells que pateixen fam i set de justícia, per tots aquells que són més prop de Déu, perquè senten, més que ningú, el pes de la seva mà.»

I d'Enric Lluelles, en el mateix periòdic :

«Poeta de l'amor, cantaire de la pietat, la gràcia del teu cor ha fruitat en el cor del poble. Tu has estat el més fort dels homes perquè no has deixat mai la senzillesa dels infants... Per això, el poble amorós, amb el pit encongit i els ulls amarats de llàgrimes, ferit pel teu traspàs, però insuflat de la teva bonesa, mormola en veure passar el teu cadàver :

Pare nostre que estau en lo cel... !»

De «Comœdia», de París :

«La literatura catalana, d'una riquesa insospitada, és coneguda solament per aquells iniciats en la seva història i en el seu idioma, i ha sofert una pèrdua cruel en la persona d'aquest escriptor, noble i valent, al qual els seus companys tenien com un dels mestres del pensament modern.

Els drames d'Ignasi Iglésies considerats com obres mestres són «Els vells» i «Les garces», traduïts al francès i representats a París abans de la guerra per les companyies del Teatre de l'Oeuvre i del «Nouveau Theatre d'Art».

... ...

S'ha volgut veure en «La llar apagada» una mena d'autobiografia escènica. L'assumpte sembla en efecte ésser pres de la vida mateixa d'una família...

Al moment en què Catalunya perd un dels seus fills més estimats, el «poeta dels humils», bé es podria muntar a París «La llar apagada».

L'ENTERRAMENT

DAVANT DE LA CASA MORTUORIA.—GENERACIO IMPOSANT.—L'OFRENA D'UNA NUVIA.—ELS QUI PORTAREN EL FERETRE.—EL SEGUICI.—A SANT ANDREU.—MANIFESTACIO MAI VISTA.—AL CEMENTIRI.—LES PARAULES EMOCIONANTS DE PERE COROMINES.

Sense convocatòria, sense anuncis ni crides, àdhuc sense un itinerari conegut, la mort del mestre havia convocat el poble davant de la casa mortuòria. Com per una mena d'influència misteriosa semblava que el poble s'hagués endevinat els llocs per on havia de passar la comitiva, i d'hores l'esperava. Ja a la una del migdia, a la sortida dels despatxos, el públic, més que a llurs cases, es dirigia en massa al Passeig de Sant Joan.

Fins a l'hora de l'enterament els tramvies arribaven atapeits. I un cop aturats, si anaven plens més s'omplien, encara ; la gent s'amuntegava com un eixam d'abelles als estreps, i s'enfilava als sostres.

Els magatzems de banda i banda de la porta servien de dipòsit de les corones—més de dues centes—impossibles d'enquibir en cap pis ; els urbans es veien impotents per mantenir un passadís davant la porta.

Perquè ningú no hauria dit que es tractés d'un enterrament. Més que no pas l'abatiment per la pèrdua hi havia el daler de manifestar-se ; haurieu dit que es volia anar a algún lloc en so de guerra contra la mort cruel i contra altres coses.

Instintivament la gent s'atança ; altre cop el passadís és invait, i calen gran esforços dels que hi son a tocar per resistir l'empenta deis que el volen veure.

Gran moviment ; senyores amb rams, un ram blanc voltat de glasses blanques, un ram de núvia, espereu.

Al Passeig de Sant Joan, davant de la casa mortuòria.—Comença la desfilada.

Al matí hi havia hagut un casament, i la núvia havia fet ofrena del seu ram a l'illustre mort.

Amb una petita rotllana de cartolina al trau, entren i surten els amics que portaran, rellevantse, el fèretre cobert de flors. Són vuitanta, i s'han organitzat en deu equips de vuit. Entre els que els constituïen recordem els senyors Madrid, Sunyol Sarsaneda, Carrion, Lluelles, Vilaró, Vinyes, Rocarol, Muntaner (D.), Ballester, Millàs-Raurell, Font, Capdevila (L.), Puig i Ferreter, Poal Aragall, Nadal, Opisso, Gambús, Regàs, Samsó, Roure (Alfons), Fernàndez (Anselm), Bertran i Pijoan.

El seguici, pel carrer d'Aragó, es dirigeix a l'església.

Surt el fèretre, un sever cofre de roure, i el clergat de la Concepció canta l'absolta. S'organitza la comitiva; la necessitat de major espai produeix remolins. Ningú no sap cap on és portat, l'oscil·lació s'acentua, perdeu de vista el lloc on volieu anar, us desapareix la comitiva, i acabeu per no saber ben bé on aneu, ni on heu d'anar. El mateix moviment de la multitud us hi porta.

El seguici s'ha format, i, poc a poc, bastant barrejat, va seguint la ruta.

Obren la marxa vuit guàrdies urbans, als quals segueixen quatre guardies de seguretat de cavalleria, dos guardies urbans, també muntats, de mitja gala; una nombrosa secció de nens asilats de Sant Joan de Déu, el clergat parroquial, el fèretre, portat per Francesc Madrid, Josep Sunyol, Sarsaneda, Carrion, Vinyes, Lluelles, Ricard i Vilaró; les presidències seguien tot seguit. Eren dues: la de la família i la dels amics. La primera, presidida pel senyor Garriga Palau, en representació de l'alcalde, estava formada per mossèn Baldelló; el germà del difunt, Josep Iglésies; el seu oncle, Josep Puig Pujades, i els seus parents Guillem, Pere, Joaquim i Felip Vinyes.

La presidència dels amics, precedida per dos porters de l'Ateneu Barcelonès, era presidida pel president del nostre primer centre cultural, Pere Coromines, acompanyat dels senyors Vilaró, Carrion, Massó Torrents, Antoni López, Guanyavents, Senobre, Sarsanedas i moltíssims d'altres.

Aviat, però, el fervor popular vencè la voluntat i el seny ordenador del senyor Ribé, mestre de cerimònies de l'Ajuntament i l'ordenació s'alterà: davant del fèretre, el poble; davant de les presidències, el poble, i entre dues enormes valles de poblle, atapeïdes, ininterrompudes amb tramvies i autòmnibus i automòbils al mig i fotògrafs a les vores, amb els balcons abarrotats, una multitud immensa acompanyava el fèretre, i en els confins, a perdre's de vista, els copaltes dels cotxers, el virolament de les corones, distribuïdes en onze cotxes, apareixien en mig de l'oscil·lació dels caps en moviment.

Des de la casa mortuòria, pel Passeig de Sant Joan y el carrer d'Aragó (totes les botigues tancades), on la comitiva s'hagué de dividir en dues, arriba el fèretre en tres quarts d'hora (havia sortit l'enterrament a les tres, i eren tres quarts de quatre) a l'església de la Concepció, on foren cantades les absoltes.

Seguí la comitiva pel carrer de Llúria, fins arribar a l'encreuament amb el carrer de les Corts Catalanes.

Davant del xamfrà que es troba baixant a mà dreta s'acomiadà del dol. El fèretre fou col·locat davant de la vorera; darrera s'hi situaren les presidències i amics. Ja en el carrer de les Corts, el cotxe mortuori esperava; guàrdies municipals muntats limitaven la zona.

I comença la desfilada, primer lenta, clara, in-

dividual, diríem ; després, cada cop més compacta, homes, dones amb criatures, de tots els estaments, els intel·lectuals barrejats amb els obrers i els funcionaris, rics i pobres tots junts, sense ordre de preferències, tot poble, en una corrua immensa, inacabable ; balcons plens, portes tancades. Tothom s'inclina en passar davant del fèretre ; un infant presenta un altre ram de núvia. Apel·les Mestres és al costat del taüt.

A la porta de la casa davant de la qual el dol s'acomiada apareix Santiago Rossinyol ; s'ha atansat al fèretre i ha fet un gest d'adéu. Totes les mirades es fiten en ell. Hi ha una muda aclamació en tots els ulls.

Es impossible d'imaginar l'inacabable correntia. Dir números, seria cosa aventuradíssima. Quan les multituds arriben a aquestes proporcions —caps i més caps i amunt i avall que no en veieu la fi, és impossible de comptar : és tot un poble ; és el poble, i el poble és innombrable.

Un cop acabada l'anterior desfilada que va durar una hora, rellotge en mà, van passar els tretze landós que portaven les corones.

* * *

Davant el Ritz era materialment impossible donar un pas. La multitud s'atapeïa per veure passar el fèretre. Dos formidables murs humans obrien un pas que es prolongava fins al carrer del Bruch, per on havia de passar el seguici fúnebre.

Eren tres quarts de sis de la tarda. Seguint la Gran Via fins a la Monumental, el seguici continuà desfilant entre mig de dues fileres de públic que guaitava devotament el pas del fèretre.

El cotxe mortuori estava voltat per una cinquantena de joves obrers que acompanyaven el taüt amb tanta fe, que semblaven temerosos que hom els robés les despulles del mestre.

Darrera aquest grup d'acompanyants, seguia una gran multitud que caminava silenciosa prop del que fou l'exemplar amic dels humils. El dia s'anava morint. Abans d'entrar a Sant Andreu, el sol s'havia post. Però moments després n'havia de fluir un altre amb molt més foc i més claror que aquell : el cor del poble santandreuenc, vibrant d'emoció davant la imatge d'Ignasi Iglésies, sagnant de dolor en veure passar el seguici fúnebre, glatint com mai havia glatit en plorar la pèrdua d'un fill il·lustre...

Les voreres dels carrers del Clot per on passà la comitiva fúnebre eren plenes de gent, noies sobretot. Gairebé tots els establiments havien tancat les portes.

Començava a fosquejar quan l'acompanyament entrava a la Sagrera, on també es demostrà de manera eloqüent l'amor que el poble sentia pel poeta de «La baldufa d'or». Però a mesura que s'atansava Sant Andreu, la multitud que omplia els carrers es feia més densa. Moments abans d'arribar el seguici se sentia una remor humana a la qual seguia un silenci impressionant : era el moment en què passava el fèretre. Els balcons eren atapeïts de gent. Una considerable multitud s'apretava a banda i banda del carrer. Hom presentia una arribada emocionant a Sant Andreu.

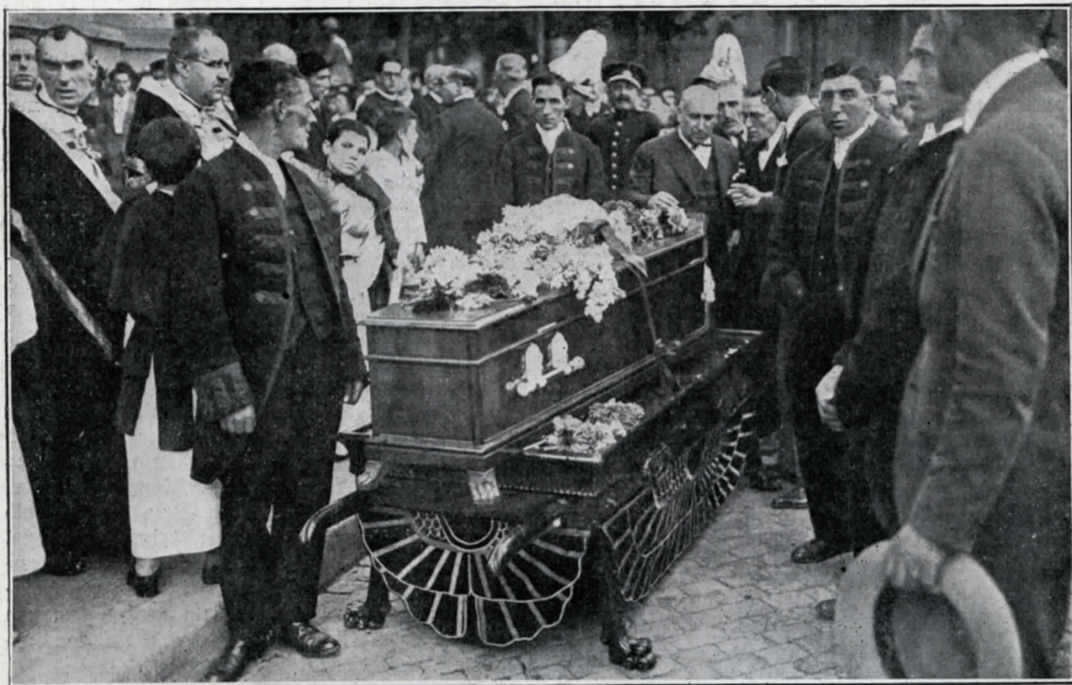
Eren dos quarts de set del vespre. Feia nit. A mig carrer Major la comitiva es parà, i en pocs moments el fèretre quedà voltat de milers de persones. Hom endevinava, per l'actitud del poble i per l'aspecte que oferien els carrers, la profunda emoció dels santandreuencs.

Magatzems, tallers, botigues, i àdhuc les farmàcies, tancades. Els balcons apareixien gairebé tots amb domassos negres. La major part dels obrers de fàbriques i tallers abandonaren la feina espontàniament. Les noies de Sant Andreu cobriren el fèretre de flors...

Abans d'arribar a la Rambla de Sant Andreu s'encengueren milers de ciris. No en quedaren a les botigues de la barriada. Els llums de les terrasses i balcons s'apagaren. El pas per tot el carrer gran constituí una grandiosa manifestació de dol. Es veien moltes dones, àdhuc homes del poble que ploraven. Els balcons tots estaven endomassats de negre. Sovint els obrers santandreuencs que portaven el taüt passaven sota una pluja de flors. Ningú no havia vist mai una manifestació emocionant com aquella...

Un torn de portants del taüt.

Al carrer de les Corts Catalanes, en acomiadar-se el dol.

Després de la Rambla es girà cap al carrer de l'Ordre, un carrer estret, d'aparença humil al número 37 del qual havia nascut l'autor de «Foc Nou». El seguici es parà davant del número 29, car en aquesta casa, i no al 37, és on havia viscut més anys l'Iglésies.

S'anava en mig d'una interminable processó d'antorxes i el pas de la carrossa mortuòria era saludat arreu amb l'homenatge d'un silenci emocionant. Davant d'aquella modesta casa on havia nascut l'il·lustre fill de Sant Andreu, la multitud sentí el cor més oprimit, la quietud es féu potser més absoluta i impressionant... L'evocació i la punyent realitat amargaven l'esperit.

En sortir del carrer de l'Ordre la comitiva anà pel carrer de Concepció Arenal cap a la Riera. No lluny del Cementiri la gentada començà d'esdevenir imponent. Dintre es feia difícil obrir-se pas.

No exagerem pas si afirmenm que des del Clot fins al Cementiri de Sant Andreu presenciaren el pas de la comitiva fúnebre més de cent mil persones.

A un quart de vuit entrava el fèretre.

Cal afegir que a Sant Andreu el poble volgué portar el fèretre a pes de braços, establint-se els torns necessaris.

Davant del nínxol on havia de tancar-se el taüt, el dol es reuní uns moments rodejant el fèretre cobert de flors d'Ignasi Iglésies. Es féu un silenci profund. No se sentia ni la respiració de la immensa gernació que s'atapeïa a l'entorn del cadàver...

Amb una veu clara, un xic alterada per l'emoció, Pere Coromines, president de l'Ateneu Barcelonès digué :

«En nom de la família i dels amics d'Ignasi Iglésies dono gràcies a tots els que heu fet aquest trist romiatge. Des de les tres hem passat entre dues onades impressionants... Només enraono per tancar l'arca dels nostres records en aquests moments d'emoció.

Encara que l'Ignasi Iglésies hagués viscut a Lleida i a Barcelona, el seu cor fou sempre del poble, sobretot del seu poble de Sant Andreu. Amarat d'emoció us prego que no torbeu amb els vostres aplaudiments el sagrat silenci d'aquest instant. Acomiadeu-vos del nostre gran amic.

Adéu, Ignasi Iglésies ! Adéu, arca perfumada del tresor de la nostra ànima ! Adéu, germà i amic ; reposa santament, que aquell poble que tant has estimat ha demostrat que era digne de tu !»

Durant l'emocionant parlament d'En Pere Coromines el silenci només es torbà pels plors de la multitud, pels plors del poble de Sant Andreu que en aquells moments, junt amb els que acompanyaren el cadàver fins a la seva darrera estada, representaven tot Catalunya.

A les 7'40, en punt, el fèretre fou tancat dintre el nínxol.

MES ANECDOTES DE L'IGLESIES

Robert Samsó, que va estrenar, a Barcelona, la darrera obra d'Iglésies, «La llar apagada», ens deia que el seu pare, d'igual nom, Robert Sams-ó, va estrenar la primera obra de l'Iglésies, al «Celler», de Lleida.

* * *

Tothom sap que en la seva joventut Ignasi Iglésies havia estat un gran aficionat a representar drames i comèdies. Ell fou el primer que representà «Espectres», d'Ibsen, a Catalunya.

La representació va tenir lloc al vell teatre «Olimpo», del carrer de Mercaders. La representaren una colla d'amics de l'autor d'Els vells», entre els quals, Jaume Brossa i Roca Copull. El paper de Regina el féu Elvira Frémont, que gairebé era una criatura. Pere Coromines va donar la conferència que precedí la representació.

Ignasi Iglésies per a representar amb tota propietat el paper d'Osvald, i tenir als ulls dels públic tot l'aspecte d'un fill del nord d'Europa, va tenyir-se la barba i els cabells amb purpurina. No cal dir que després de la representació va anar una colla de dies, malgrat els seus esforços, amb el cabell a mig tenyir.

En canvi, quan s'estrenaren a Terrassa «Els emigrants», Iglésies hagué d'encarregar-se del paper de protagonista, «l'avi Jacob», que sobtadament abandonà el primer actor Jaume Borràs. Aleshores, en lloc de tenyir-se els cabells com en la representació d'«Espectres», s'afaità la barba i el bigoti, per a millor caracteritzar el seu paper.

Com es veu, Iglésies sabia sacrificar el seu aspecte exterior quan convenia, cosa que no saben fer pas tots els autors dramàtics.

* * *

Una vegada que l'Iglésies va anar a una ciutat de Catalunya per a rebre un homenatge, des que baixà del tren fins que tornà a prendre'l per tornar a Barcelona, dugué al seu costat un individu que no el deixà en cap acte, ni gairebé per anar a dormir. L'Iglésies no gosava preguntar qui era, perquè veia que tothom el coneixia ; creia que s'havia oblidat del nom de l'acompanyant perfidiós, i que potser era algun element important de la població.

Finalment es desféu la incògnita, en anar Iglésies a pujar al vagó.

L'home, allargant la mà, va dir-li :

—Heu tingut el gust de conèixer l'home més savi d'aquest món. De tant que ho sóc, em faig fàstic a mi mateix.

Un grup d'artistes i escriptors concurrents a la manifestació.—Al mig, Santiago Rossinyol.

Ignasi Iglésies

En el número 162, corresponent al 3 d'Abril de l'any 1915, de la desapareguda revista «El Teatre Català», trobem un notabilissim estudi de la personalitat d'Ignasi Iglésies, fet per Ambrosi Carrion, i del qual n'extreiem els següents fragments :

Així com Guimerà representa una valor universal o si valgués a dir cosmopolita, representatiu de la nostra dramàtica nacional, l'Ignasi Iglésies sense deixar de tenir en la seva obra, aquest caràcter de fonda humanitat, que el fa assequible a tots els públics, ve a ésser, al nostre entendre, el sentiment íntim i popular de Catalunya. Amb la seva aparició es verificà en la nostra escena una evolució i una continuació. Evolució, en el sentit verista ; continuació, en el dels èxits populars, car des de «Pitarra» potser cap com ell havia arribat a commoure tant fondament l'ànima senzilla i somniadora del poble. I consti que en citar a Frederic Soler, no ho fem per comparances. I també al donar nou sentit a la nostra teatralitat, hi aportava el diàleg cenyit, just i propi de la vida, defugint l'antic sistema declamatori. Potser a voltes, fins pecava per un excès d'ambient realista, fent que en cenyir-se a una tant dura disciplina, el diàleg perdés en intensitat, el que guanyava en color i justesa. Tant és així, que nosaltres ens encantem sobre tot amb les figures secundàries de les seves obres, més que en els protagonistes. Recordem sinó aquells pagesos de «La mare eterna», reals i vius, més que el mateix poeta protagonista, símbol ; més que l'estudiant de capellà i son pare, teories personificades. Recordem aquell «Marió» tant humà que sols sap estimar.

... ...

No deturant-nos en les primeres obres, ben estimables per cert i plenes d'aquella generositat i entusiasme de la joventut, creiem que la fita d'aquesta, diguem-ne primera jornada en l'obra del dramaturg, la marquen els seus dos drames «El cor del poble» i «La mare eterna». En el primer, compost amb una admirable simplicitat de medis i d'ambient, se reasumeix tots els esforços de les obres anteriors. L'element popular hi troba la seva expresió més justa ; el sentiment de justícia de la nostra gent humil la viu i alena en l'obra, tant fortament que fins semblant pueril la forma de manifestar-se, en aquesta mateixa infantilitat, hi troba l'autor la força necessària per l'acompliment del seu propòsit. I si «El cor del poble» és una fita, «La mare eterna» és com un nou camí obert. L'ànsia de redempció dels humils, que tant fortament ha sotraquejat l'ànima de l'autor d'«Els vells», hi brolla generosa com una deu inextroncable. L'horitzó s'aixampla, el drama ja no en té prou amb l'espai de la llar ; altres elements impersonals, més vius, la terra, les collites, els desitjos d'una felicitat per tots els homes vibren en el conflicte. Tot quant perd l'autor en el sentit de simplicitat, ho guanya en amplitut d'emoció. Aquesta tendència poemàtica, si val a dir, ja es manifesta en les obres següents. Recordem «Els vells», recordem «Les garces», que si l'autor ho titula drames, nosaltres no vacilem en calificar-ho de tragèdies, ja que en elles no hi ha solament el drama de quatre personatjes que estimen i pateixen, si no fins ens sembla el pretext ; el veritable, fonament i fort, és el drama social, humà, d'un poble, que ens evoca l'autor i omple sempre l'escena deixant en segón terme els personatjes capdals. Recordem que una vegada parlant d'«Els vells» ens deia l'Ignasi Iglésies que ell havia sentit la composició de l'obra com una orquestra.»

... ...

AMBROSI CARRION.

¿Sabeu quina és la primera virtut de tota l'obra de l'Iglésies? Doncs és l'amor, és a dir, l'amor humanitari, el sentiment actiu de la germanor de tots els homes, i fins de l'home amb les coses : és un posat d'home fort, enternit en la contemplació de la vida.

... ...

Mireu-vos-el : és un home alt que es corba per abraçar els més petits ; es una cara ferrenya que sempre està a punt de plorar de bondat, de plànyer algú.—JOAN MARAGALL.

UN HOMENATGE DELS JOVES A L'IGLESIES

El dia 29 de decembre de l'any 1912, Ignasi Iglésies fou homenatjat pels joves de Catalunya. L'acte consistí en l'entrega al Poeta d'un magnífic àlbum amb més de cinquanta mil signatures i d'un pergamí al·lusiu. La festa es celebrà a Barcelona, al restaurant «Mundial Palace», avui desaparegut.

De la revista «El Teatre Català» prenem la ressenya de l'acte :

«La festa començà a dos quarts de set del vespre i es vegé extraordinariament concorregut, asseient-se davant tres llargues taules més de quatre-cents comensals, i al voltant d'aquests un públic ben nombrós de curiosos no menys entusiastes.

En el moment de fer la seva entrada l'Iglésies ressonà un gros aplaudiment, ensems que els concurrents, a peu dret, llençaven crits de visca el Teatre Català ! i visca l'Ignasi Iglésies !

A la taula presidencial s'assegué l'homenatjat, el qual tenia a la seva dreta el nostre volgut amic l'Apel·les Mestres i a l'esquerra el president de la comissió organitzadora senyor Cervelló Sadurní. Els demés llocs els ocuparen els senyors Rahola, Ribera-Rovira, Roure, Layret, Morera, Casas Carbó, Massó i Torrents, Pompeu Fabra, els diputats provincials senyors Roig i Armengol i Sansalvador i el vicepresident i secretari, respectivament, de la comissió, senyors Perbellini i Serrano-Victori.

Entre els concurrents hi havia també els senyors Alexandre Plana, Tor des Eures, Pere B. Tarragó, Roig i Pruna, Nicolau Juncosa, Mer i Güell, Gatuelles, Francesc d'A. Planas, Martínez Gras, Bonavia, Martí Giol, Muntañola, Marius Aguilar, Pere Casals, Claudi Ametlla i d'altres, els noms dels quals sentim vivament no recordar.

Un cop finit el «lunch», el secretari llegeix les adhesions rebudes, que passen de cent cinquanta, entre les verbals i els telegrames i cartes.

Acabada la lectura, el mateix secretari anuncia que en absència de l'Ajuntament, el qual tenia de fer ofrena a l'Iglésies de l'àlbum, ho farà el senyor Apel·les Mestres.

S'aixeca a parlar l'exquisit dibuixant i poeta, entre els aplaudiments del públis. Diu a l'Ignasi Iglésies que accepti l'àlbum, que tingui confiança en l'avenir, que treballant amb fe es com podrà aconseguir la somniada glòria de tot artista. Seguidament li llegeix el pergamí explicatiu que acompanya l'àlbum. Forta ovació retruny per la sala. Fou un moment de gran emoció : els dos poetes s'abracen, i l'Iglésies, no podent més, plora, mentre els presents se senten fondament commoguts.

Seguidament s'inicien els parlaments. Dirigeixen la paraula a la concurrència els senyors Roure, Rahola, Layret, Ribera-Rovira i Cervelló. Tots són molt aplaudits.

El senyor Serrano-Victori, en nom dels seus companys, dóna les gràcies a tothom que ha contribuit, d'una manera o altra, a l'èxit de l'homenatge, i diu que es dóna per acabat l'acte, més el públic, a peu dret i entremig d'una gran ovació, demana que parli el poeta homenatjat, el qual

La casa on va néixer l'Iglésies, a Sant Andreu.

accedeix, aixecant-se, acompanyat de crits entusiastes i aplaudiments a desdir.

Sintetitzar en breus ratlles el que digué l'Iglésies en el seu bell parlament no ho trobem d'acord amb el nostre sentir : creiem tan atinades les seves paraules d'agraiment i tant eloqüent la seva peroració, ben sincera, que tenim por de no saber-les ni remotament reflectir damunt d'aquestes planes. Basti sols dir que al final del seu magnífic discurs, el públic, entusiasmat, l'ovacionà estrepitosament.»

HOMENATGE POSTUM

IGNASI IGLESIES

NO SEU AL VOLT DE LA FEBROSA TAULA
CREADOR DE RIALLES I SANGLOTS;
ARA ES ORFE DE MEL I DE PARAULA
PERO ENCARA MES VIU AL COR DE TOTS.
DE DINS LA ROBA QUE EL COS FRED AMAGA
SURT LA MA BLANCA QUE EMPUNYA LA FALÇ:
QUATRE FLAMES DE FOC QUE NO S'APAGA
LI FAN LLUM PEL CAMI DELS IMMORTALS.

(De «La Publicitat»). *JOSEP MARIA DE SAGARRA.*

UN GEST

Per a dir qui ha estat Ignasi Iglésies, tant com haver de conèixer les seves obres d'escriptor, s'ha de recordar l'homenatge pòstum que li han tributat els nostres intellectuals, per diverses que siguin les tendències literàries d'alguns d'ells; i, sobre tot, s'ha de tenir en compte la gran i emotiva manifestació del poble en el traspàs del seu hèroi. El gest d'aquell obrer amb espardenyes que en l'acte d'anar a efectuar-se l'enterrament del cadàver del dramaturg va internar-se en la comitiva, tremolós, demanant que li deixessin portar el taüt, té la magna importància d'aquell pobre home necessitat que es presenta a fer un prec de reconeixement humà al barber de «Les garces».

PLÀCID VIDAL.

RECORDANT

ANIMA BONA I TENDRA, JA NO ET PODRE OBLIDA:
UN JORN VAS ALLARGAR-ME LA TEVA OSSOSA MA.

LA CIUTAT BRUNZIDORA TRASBALSAVA ELS SENTITS:
TU, EM PARLAVES DE SOMNIS, DE FEBRES I NEGUITS!

LA TEVA ALTA FIGURA PRENIA RESPLENDO:
EN TON COR ESPURNAVA LA CANDENT EMOCIO!

ANIMAVEN LA VIA UNS INFANTS JOGANERS:
ELS TEUS ULLS S'ENCISAREN EN VEURE'LS FUGISSERS.

VAN PASSAR DUES NOIES: PORTAVEN FLORS AL PIT:
EL CAMI, DAVANT NOSTRE, DEIXAREN ENTENDRIT.

SORTIEN DEL TREBALL, VISIO BLAVA, ELS OBRERS:
EL CEL ERA MES BLAU I MES BLAUS ELS CARRERS.

I TOT EL QUE S'ESQUEIA PASSAR PEL TEU COSTAT
TENIA POSITURA DE CLARA HUMILITAT...

QUAN VAM ACOMIADAR-NOS TREMOLAVA TA MA:
ANIMA BONA I TENDRA: JA NO ET PODRE OBLIDA!

JOAN MALAGARRIGA.

NOTES.—Amb aquest número va encaixat un retrat de l'Ignasi Iglésies. Tot comprador deu exigir-lo en adquirir l'exemplar.

—Les fotografies que illustren les pàgines del present quadern són d'Audouard, Areñas, Amadeo, Masana, Maymó, Torrents, Lumière, etc.

Una pesseta

IMPREMTA
Rafols
PORTAFERRISSA
15